

Způsob trávení volného času žáků v Domově mládeže ve Vizovicích

Pavλίna Jurčáková

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavλίna JURČÁKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Způsob trávení volného času žáků v Domově mládeže ve Vizovicích.**

Zásady pro vypracování:

Na základě formulování tématu shromáždění odborně zaměřené literatury
Vymezení základních pojmů
Pojednání o sociologických výzkumech týkajících se trávení volného času mládeže v ČR
Na základě provedení předvýzkumu zkvalitnění dotazníku pro statisticky podložené zjištění způsobů trávení volného času středoškolské mládeže v DM Vizovice
Kvantitativní a kvalitativní vyhodnocení výzkumu

Rozsah práce: 47 stran

Rozsah příloh: 5 stran

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SAK,P.,SAKOVÁ,K. Mládež na křižovatce,Praha:Svoboda servis,2004,240 s. ISBN 80-86320-33-2.

HOFBAUER,B. Děti, mládež a volný čas,Praha:Portál,2004,173 s. ISBN 80-7178- 927-3

PÁVKOVÁ,J.,HÁJEK,B.,HOFBAUER,B.,HRDLIČKOVÁ,V.,PAVLÍKOVÁ,A. Pedagogika volného času,Praha:Portál,2002,231s. ISBN 80-86119-21-1

KAVANOVÁ,A.,CHUDÝ Š.Výchova a volný čas,Zlín:UTB-Academia centrum,2005,156 s. ISBN 80-7318-266-1

GAVORA,P. Úvod do pedagogického výzkumu,Brno:Paido,2000,207 s. ISBN 80-85931-79-6

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **8. ledna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. května 2008**

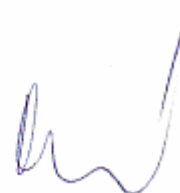
Ve Zlíně dne 8. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Jarmila Celá
ředitel ústavu

ABSTRAKT

V teoretické části bakalářské práce je rozebrána problematika trávení volného času dnešní mládeže, je věnována pozornost sociologickým výzkumům této oblasti v ČR a analýze současného stavu v nabídce a využití volnočasových aktivit v DM Vizovice.

Praktická část se věnuje průzkumu způsobu trávení volného času žáků v DM Vizovice.

Klíčová slova: volný čas, volnočasové aktivity, funkce volného času, výchova, rozvoj osobnosti, školská zařízení pro výchovu mimo vyučování, občanská sdružení, adolescence, mládež, subkultura mládeže, domov mládeže, zájmová činnost, životní styl.

ABSTRACT

In the theoretical part of the bachelor project I'm focused on:

- how teenagers spend their leisure time
- the sociology research of this field in the Czech Republic
- an analyse of actual spending of leisure time in DM Vizovice

My practical purpose was to find how students from Vizovice spend their leisure time.

Keywords: The Leisure Time, The Leisure Time Activity, The Role of Leisure Time, an Aducaation, The Development of Personality, an Educational Institution except school, The Civic Association, an Adolescence, The Teenagers, The Culture of young people, The Residential Halls, The Hobbytry, The Lifestyle.

Děkuji paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za vedení práce. Děkuji také svým blízkým za trpělivost a podporu při studiu.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VOLNÝ ČAS	10
1.1 FUNKCE VOLNÉHO ČASU	11
1.2 VOLNÝ ČAS A VÝCHOVA.....	13
1.3 VOLNÝ ČAS A ŽIVOTNÍ STYL.....	14
1.4 AKTIVITY VE VOLNÉM ČASE	15
1.5 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO VÝCHOVU MIMO VYUČOVÁNÍ	16
1.6 OBČANSKÁ SDRUŽENÍ	17
1.6.1 Asociace středoškolských klubů České republiky	18
1.6.2 Přínos členství v ASK ČR pro naše žáky	18
2 SOUČASNÁ MLÁDEŽ	19
2.1 OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	19
2.2 SUBKULTURA MLÁDEŽE	20
3 SOCIOLOGICKÉ VÝZKUMY Z OBLASTI VOLNÉHO ČASU MLÁDEŽE	21
4 DOMOV MLÁDEŽE VIZOVICE	22
4.1 ZÁJMOVÉ KROUŽKY A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY V DM VIZOVICE	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
5 METODOLOGIE VÝZKUMU	26
5.1 ROZVEDENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU DO DÍLČÍCH OTÁZEK	26
5.2 PROVEDENÍ PŘEDVÝZKUMU	26
5.2.1 Vyhodnocení předvýzkumu	27
5.3 SPECIFIKACE DALŠÍHO VÝZKUMNÉHO POSTUPU	29
5.3.1 Vyslovení hypotéz.....	30
5.3.2 Volba výzkumných metod	30
5.3.3 Stanovení výzkumného vzorku	31
5.4 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	31
5.4.1 návratnost vyplněných dotazníků.....	31
5.5 POPIS A ANALÝZA VNĚJŠÍCH PODMÍNEK PRO VOLNOČASOVÉ AKTIVITY ŽÁKŮ V DOMOVĚ MLÁDEŽE	32
5.5.1 Spokojenost žáků a rodičů s nabídkou zájmových kroužků	32
5.5.2 Spokojenost žáků a rodičů s možnostmi kulturního, sportovního a společenského vyžití v DM.....	33
5.5.3 Spokojenost žáků a rodičů s klimatem v DM	33
5.5.4 Pobyt žáků v DM	34
5.5.5 Spokojenost žáků a rodičů s vybavením audio, video a výpočetní technikou	34
5.5.6 Spokojenost žáků a rodičů s členstvím v ASK	35
5.5.7 Spokojenost žáků a rodičů s informovaností o připravovaných akcích v DM	35

5.5.8	Zájmová činnost, která v DM chybí.....	36
	DÍLČÍ ZÁVĚR	37
5.6	SUBJEKTIVNÍ PŘEDPOKLADY ŽÁKŮ K TRÁVENÍ SVÉHO VOLNÉHO ČASU	37
5.6.1	Spokojenost žáků s množstvím svého volného času.....	38
5.6.2	Spokojenost se způsobem trávení volného času	38
5.6.3	Účast žáků v zájmových kroužcích.....	39
5.6.4	Sledování televize, videa a DVD	39
5.6.5	Podpora rodiny	40
5.6.6	Jak žáci hodnotí vliv financí na trávení volného času?.....	40
5.6.7	Volný čas trávený doma o víkendu.....	41
5.6.8	Přání žáků týkající se aktivit ve volném čase	42
5.7	DÍLČÍ ZÁVĚR	43
5.8	ČASOVÝ SNÍMEK BĚŽNÉHO DNE ŽÁKA V DM VIZOVICE	43
5.9	DÍLČÍ ZÁVĚR	45
	ZÁVĚR.....	46
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
	SEZNAM OBRÁZKŮ	49
	SEZNAM TABULEK.....	50
	SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Impulesem ke zpracování tohoto tématu do bakalářské práce mi byla má profese vychovatelky v domově mládeže při střední škole a zejména skutečnost, se kterou se setkávám spolu se svými kolegyněmi každodenně, a tou je velmi nízká a rok od roku klesající účast našich žáků v zájmových kroužcích a jiných volnočasových aktivitách.

Pracovat s mládeží je krásná, ale náročná práce. Této činnosti se věnuji již více než dvacet let. Ze své praxe a z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že získat žáky pro volnočasové aktivity je v posledních letech stále obtížnější.

Časy se mění, mění se společenské hodnoty, životní styl, morální a sociální normy. Dnešní mládež je jiná než byla před dvaceti lety, vyvíjí se zároveň s vývojem společnosti, působí na ni všechny společenské změny. Zamyslela jsem se nad současnou mládeží a nad jejím vztahem k volnému času. Informace o běžném chování a typických aktivitách během dne v domově mládeže mohou být důležitou vstupní informací pro lepší porozumění subjektivnímu světu našich žáků. Zájmy a aktivity jedince totiž navazují na hodnotovou orientaci, kulturu a způsob života jeho rodiny.

Cílem teoretické části mé bakalářské práce je vymezení základních pojmů týkajících se problematiky volného času a dále provedení rešerše odborně zaměřené literatury vztahující se k danému tématu. Cílem praktické části je lépe naše žáky poznat, porozumět jim, lépe pochopit jejich potřeby, seznámit se s jejich názory a postoji k volnému času, zjistit, jak svůj volný čas v domově mládeže tráví, jakým činnostem se věnují doma o víkendu, jaké mají zájmy, záliby, jaká jsou jejich přání týkající se trávení volného času a pokusit se tak osvětlit důvody, proč je naše nabídka zájmových aktivit v domově mládeže příliš neoslovuje.

Svoji práci jsem pojala jako případovou studii Domova mládeže ve Vizovicích a věřím, že bude mít praktický přínos pro všechny pedagogické pracovníky našeho zařízení a zejména pak pro žáky samotné, a to vytvořením co možná nejlepšího prostředí pro jejich výchovu a osobnostní rozvoj, přizpůsobením naší nabídky zájmových činností a kroužků tak, aby lépe splňovala očekávání našich žáků a uspokojovala jejich přání a potřeby.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Každému člověku je s jeho příchodem na svět vyměřen určitý čas k životu. Jakým způsobem a v jaké kvalitě bude jednotlivé časové úseky svého života naplňovat, záleží na jeho fyzických a duševních možnostech a na rodinném a společenském prostředí, ve kterém vyrůstá.

Historický vývoj společnosti způsobil rozdělení lidského času na čas pracovní a mimopracovní. Díky postupnému zkracování pracovní doby došlo ve společnosti ke snižování objemu pracovního času a naopak k narůstání objemu času mimopracovního.

Celkový čas člověka obecně rozdělil Tuček (2003, s.175) na tři velké časové bloky:

•Čas pracovní

•**Čas vázaný** - zahrnuje dojíždění a nutné životní nezbytnosti. Je to čas, který souvisí s nutností uspokojování biologických a fyziologických potřeb člověka (spánek, jídlo, osobní hygiena, zajištění chodu rodiny a provozu domácnosti a různé mimopracovní povinnosti).

•**Čas volný** - z kvantitativního hlediska je to ten časový prostor, který člověku zbývá po splnění pracovních a mimopracovních povinností a z kvalitativně obsahového hlediska je to komplex těch činností, k jejichž vykonávání se člověk rozhodl víceméně sám ze své vůle a vykonává je zpravidla pro ně samé.

V současné době v literatuře existuje velké množství definic volného času. Záleží na tom, z jakého pohledu se jednotliví autoři na pojem volný čas dívají a které hledisko upřednostňují.

Podle sociologických kritérií za volný čas považuje Sak (2004, s.59) čas, v němž jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Jedná se o tu část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních, rodinných, existenčních a biologických potřeb.

Pávková (2003, s.32) definuje volný čas jako dobu, která člověku zbývá po splnění povinností. Je to oblast svobodné volby každého člověka. Zahrnuje činnosti, které vykonáváme dobrovolně, rádi a přinášejí nám radost i sebeuspokojení. Odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolnou, společensky prospěšnou činnost i časové ztráty s těmito činnostmi spojené.

Hofbauer (2002, s.14) vidí volný čas jako čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.

Podle způsobu, jakým autoři jednotlivých definic chápou a vysvětlují pojem volný čas, rozděluje Vážanský (1995, s.23) tyto definice do dvou hlavních směrů.

Negativní chápání volného času znamená, že volný čas je v tomto případě pouze zbývající doba celkového denního času člověka, která zůstala po splnění všech jeho pracovních povinností, úkolech v domácnosti a po uspokojení základních fyziologických potřeb.

Naproti tomu teorie, které vycházejí z pozitivního chápání pojmu volný čas, se zabývají obsahovými funkcemi volného času pro člověka a společnost. Volný čas je charakterizován jako disponibilní časový prostor, ve kterém se individuum může nezávisle na jakýchkoli povinnostech výhradně svobodně realizovat a dělat to či ono, k čemu je nikdo nenutí a k čemu též není podvědomě nucen.

Z hlediska dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s ním spojené, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti nebo výchovného zařízení i další uložené sebevzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče).

1.1 Funkce volného času

Každý člověk potřebuje volný čas k odpočinku, k načerpání nových sil a energie, k odstranění únavy po pracovní nebo studijní činnosti. Ve volném čase se člověk touží pobavit, rozptýlit, změnit stereotyp všedního pracovního dne, chce zažít něco zajímavého, nového. Činnosti, kterými se člověk ve svém volném čase zabývá, působí na celou jeho osobnost a rozvíjejí její duševní, tělesnou i emocionální složku. Jaké jsou tedy funkce volného času? U různých autorů opět existuje jejich různé vymezení.

Hofbauer (2003, s.14) za hlavní funkce volného času považuje:

- **odpočinek**, který je nutný k regeneraci pracovní síly
- **zábavu** potřebnou k regeneraci duševních sil
- **rozvoj osobnosti** ke spoluúčasti na vytváření kultury

Ke stejnému vymezení funkcí, které volný čas plní, se přiklání také Čáp (1993, s.306) a dodává, že se tyto funkce volného času vzájemně prolínají.

Z hlediska realizace výchovy dětí a mládeže člení Kavanová a Chudý (2005, s.17) funkce volného času následovně:

- **Výchovně vzdělávací funkce** - různými aktivitami ve volném čase může člověk získávat nové informace ze všech oblastí společenského života, kultury, vědy, techniky i prostřednictvím médií, čímž se rozvíjí kognitivní, motorická i afektivní složka jeho osobnosti.
- **Rekreačně relaxační funkce** - při výchově dětí a mládeže ve volném čase musíme zohledňovat také psychohygienická hlediska, zásady pro udržení fyzického zdraví a dodržovat zásady bezpečnosti při provozování jednotlivých činností.
- **Sociální funkce** - každý mladý člověk touží stát se členem nějaké vrstevnické skupiny, někam patřit. Ideálem je, když je to skupina vrstevníků se stejnými nebo podobnými zájmy. Děti a mládež se při práci ve skupině učí komunikovat, spolupracovat, navazovat mezilidské vztahy. Pedagog má možnost při práci se skupinou eliminovat případné nedostatky rodinného prostředí a zajistit, aby všichni její členové mohli prezentovat své schopnosti, vědomosti, zažili úspěch a získali ve skupině přiměřený status.
- **Seberealizační funkce** - zájmová činnost ve volném čase umožňuje uspokojovat potřeby a seberealizaci člověka. Každý člověk touží po úspěchu. Úspěch je velká motivační síla, je to motor, který žene člověka dopředu, napomáhá rozvíjet nadání a talent.
- **Preventivní funkce** - nemalé části mladých lidí se z různých důvodů nedaří vyrovnat se přiměřeně s osobními a sociálními požadavky, konflikty, školními problémy a různými náročnými životními situacemi. Zástupným řešením a únikem od reality pak pro ně bývá zneužívání drog a alkoholu, záškoláctví, šikana, vandalismus a další formy nežádoucího chování, které spadá do oblasti společensko - patologických jevů.

Člověk, který má své zájmy, který se jim pravidelně věnuje a rozvíjí je, většinou nemá žádný důvod inklinovat k sociálně patologickému chování.

1.2 Volný čas a výchova

Děti a mládež mají relativně velké množství volného času a z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. V dětství a v mládí se utváří hodnotový systém každého člověka, který pak tvoří základ jeho životního způsobu. Děti a mládež by se měli naučit vhodným způsobem trávit svůj volný čas a rozumně ho využívat, protože volný čas je příležitost pro rozvoj různých druhů činností, kterými se formuje osobnost, získávají se nové vědomosti, rozvíjí se schopnosti, dovednosti, zájmy, volní vlastnosti.

Dobře připravit dítě na samostatný život není jednoduchý úkol. Cílem výchovy je harmonicky rozvíjet a kultivovat činnost, aby vychovávaný dosáhl svůj životní cíl. (Kavanová, Chudý, 2005, s.20).

Z pedagogického hlediska má podle Pávkové (2002, s.18) volný čas dětí a mládeže a péče o něj dva úkoly:

- **Výchovu ve volném čase**, to znamená bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně-vzdělávacími.

- **Výchovu k volnému času**, což je seznámení jedince s množstvím zájmových aktivit, poskytne mu v nich základní orientaci a pomůže mu na základě vlastních zkušeností v různých oborech najít oblast zájmové činnosti, která mu dá možnost uspokojení a seberealizace. Vytváří tedy návyky pro budoucí trávení volného času.

Výchova ke správnému a účelnému trávení volného času hraje v současné době pro člověka důležitou roli. Mladý člověk se seznamuje se způsoby chování ve volném čase a učí se různým činnostem. Tyto způsoby chování postupně přebírá a v průběhu svého života je pak dále rozvíjí a prosazuje.

Spousta (1996, s.17) upozorňuje, že je vhodné s výchovou k volnému času a výchovou ve volném čase začít již od nejujtějšího mládí a především pak pokračovat ve škole, kde žák přijímá již metodicky utříděné informace. Velkou roli v tomto procesu sehrávají i mimoškolní výchovná zařízení a organizace.

Míra ovlivňování volného času dětí a mládeže závisí na věku, mentální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy.

V předškolním období musí být čas dítěte organizován, své místo mají hra, odpočinek, zábava. Povinnosti dítěte jsou determinovány způsobem života jeho rodiny.

V mladším školním věku na prvním stupni základní školy je volný čas také organizován dospělými. Dítě ve starším školním věku na druhém stupni základní školy je již samostatnější a má tendence nakládat se svým volným časem podle svého rozhodnutí.

V období dospívání dochází k sebeuvědomování, dospívající chce rozhodovat samostatně. Výchova přechází v tomto období do sebevýchovy. Při práci a mládeži je důležité dodržovat princip dobrovolnosti.

V dospělosti je trávení volného času determinováno společensko-ekonomickou situací každého jedince. Ve věku stárnutí a stáří se volný čas podílí na celkové psychofyziologické kondici a je v přímém vztahu k pocitu životní pohody člověka.

1.3 Volný čas a životní styl

Smysluplné a aktivní trávení volného času patří ke zdravému životnímu stylu člověka. Bohatý a smysluplně trávený volný čas zvyšuje kvalitu života jednotlivce i celé společnosti. Životní styl zahrnuje hodnotovou orientaci člověka a projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek.

Termín způsob života Tuček (2003, s.168) vysvětluje jako strukturovaný souhrn relativně ustálených praktik, způsobů realizace činností a způsobů chování v různých sférách lidské existence. Konkrétní podoba životních způsobů je podle Tučka (2003) ovlivňována v zásadě dvěma faktory:

- **Vnějšími životními podmínkami**, jakými jsou mantinely, ve kterých se život člověka pohybuje a které naznačují možnosti a meze pro činnosti a způsoby chování.
- **Vnitřním faktorem**, což je člověk jako konkrétní subjekt životního způsobu, jeho osobnost se všemi potřebami, hodnotami, dovednostmi, zkušenostmi, schopnostmi, ambicemi, postoji, ... V té míře, v jaké se liší jednotlivci, liší se i jejich reakce na stejnou či obdobnou situaci.

Způsob trávení volného času lidí je ovlivněn také vývojem společnosti. V posledních letech došlo ve společnosti k velkým změnám. Došlo ke změnám hodnot prosazovaných i odsuzovaných společností, došlo ke změnám hodnotových orientací jednotlivců a současně k výraznému rozšíření prostoru pro svobodnou volbu v jakékoliv oblasti tedy i v oblasti trávení volného času. Rozvíjí se věda a technika, rozvíjí se podnikání, možnosti

cestování, osobní počítače, mobily, a to vše se samozřejmě také odráží v kvalitě i náplni volného času.

Tuček (2003, s.170) shrnuje proměny životního způsobu v naší společnosti po roce 1990 do třech základních trendů:

- přechod od značné uniformity k pluralitě, rozšíření spektra možných variant životních způsobů, tak svobody volby samotné (demokratizace společnosti).
- diferenciací objektivních podmínek a z toho vyplývající diferenciací způsobů života, založena na univerzálních kriteriích typu věku, pohlaví, ale také na ekonomických a sociálních možnostech různých lidí.
- výrazný nárůst významu ekonomické a sociálně ekonomické diferenciací způsobů života a rozšíření konzumních tendencí.

Pávková (2002, s.29) člení lidi z hlediska volného času podle toho, jakou hodnotu volnému času přisuzují.

- Pro některé lidi je největší hodnotou práce, volný čas někdy posuzují jako něco nepatřičného a nesprávného. Plnění povinností chápou jako své životní poslání, často sami sebe přetěžují a nedokážou odpočívat bez výčitek svědomí.
- Pro jiné lidi jsou podstatnou a nejvýznamnější životní náplní činnosti ve volném čase, osobní koníčky nebo různá zábava. Pracovní povinnosti chápou jako nutné zlo.

Děti a mládež se učí od svých rodičů žít určitým způsobem, do jisté míry přebírají životní styl svých rodičů. Životní styl, ve kterém je vztah člověka k trávení volného času nějakým způsobem narušen, je pro člověka z dlouhodobého hlediska rizikový po stránce psychické, fyzické i sociální. Člověk se tak připravuje o psychohygienické a rekreační účinky volného času. Bylo by tedy ideální, kdyby člověk dokázal uvést do rovnováhy pracovní povinnosti a svůj volný čas.

1.4 Aktivity ve volném čase

Každý člověk prožívá a naplňuje činnostmi svůj volný čas podle svých představ. Aktivity ve volném čase by měl člověk dělat protože chce, protože mu přinášejí radost a uspokojení, ne proto, že musí. Současná společnost přináší lidem mnohem více volnosti a

nových podnětů, a proto je důležité ukázat dětem a mládeži kvalitu těchto podnětů a naznačit jim správnou cestu.

Mezi činnostmi ve volném čase se podle Čápa (1993, s.307) rozlišují činnosti oddychové a zábavní a naproti tomu činnosti zájmové. Pro výchovu a formování osobnosti jsou zvláště důležité činnosti zájmové, které se týkají vždy určité oblasti skutečnosti nebo praxe, realizují se dlouhodobě a se silnou motivací, kladou zvýšené požadavky na psychické předpoklady, takže mají výrazné účinky formativní, poskytují značnou příležitost k uspokojení člověka v jeho nejrůznějších potřebách včetně potřeby seberealizace, mohou se stát východiskem pro profesionální vývoj jedince a pro jeho přínos členům rodiny.

Volný čas z hlediska dětí a mládeže je čas mimo vyučování, kdy se jim naskýtá mnoho možností a aktivit, které mohou, ale nemusí dělat. Zájmová činnost ve volném čase má různou míru organizovanosti. Hovoříme o činnostech spontánních, příležitostných a pravidelných.

Každý druh činnosti ve volném čase má mít podle Spousty (1996, s.33-34) svou ideální délku, aby měl relaxační charakter a nemusel být prováděn s volným úsilím.

Sak (2004, s.59) upozorňuje na to, že v dětství a mládí je člověk schopen zajímat se o široké spektrum aktivit. V dospělosti se již tato pluralita zájmových činností snižuje. Právě z tohoto důvodu má velký význam obsahové naplňování volného času dětí a mládeže. Činnosti člověka ve volném čase jsou výrazem jeho subjektivní stránky, jeho potřeb a zájmů.

Činnosti ve volném čase by měly přispívat k utváření pozitivních mezilidských vztahů, podporovat zdravý tělesný a duševní vývoj člověka, rozvíjet všechny stránky jeho osobnosti, tělesné a duševní vlastnosti i sociální vztahy.

1.5 Školská zařízení pro výchovu mimo vyučování

Formování osobnosti dětí a mládeže ovlivňuje společenské prostředí i podmínky, ve kterých svůj volný čas děti a mládež tráví. Na prvním místě je to záležitost rodiny, ale sama rodina výchovu ve volném čase svých dětí zabezpečit nemůže. Mladí lidé se tedy formují nejen v rodinném prostředí, ale také v době mimo vyučování a mimo rodinu. Mezi školská zařízení, která zabezpečují výchovu mimo vyučování, patří školní družina a školní klub, středisko volného času dětí a mládeže a domov mládeže.

•**Školní družina a školní klub** jsou zařízení, která pečují v průběhu školního roku o děti zaměstnaných rodičů. Školní družiny jsou určeny dětem na 1. stupni základní školy a zajišťují základní péči a dohled nad dětmi. Školní kluby navštěvují děti ze 2. stupně základních škol, pracují na principu dobrovolnosti a poskytují ve srovnání s družinami dětem vzhledem k jejich věku více volnosti a samostatnosti. Náplň činností ve školním klubu by měla být natolik pestrá, aby si každý žák mohl vybrat.

Ve školní družině i ve školním klubu se uskutečňují činnosti, které specifickým způsobem navazují na činnost základní školy. Podle Pávkové (2002, s.112) jsou to činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, veřejně prospěšné a příprava na vyučování.

•**Střediska pro volný čas dětí a mládeže** jsou zařazována také do sítě školských zařízení. Jejich posláním je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. Zájmové oblasti jsou rozděleny do skupin na společenskovední, estetickovýchovné, tělovýchovné a sportovní, turistické, technické a přírodovědné.

•**Domovy mládeže** jsou určeny žákům středních a vyšších odborných škol a navazují na obsah vzdělávací práce střední školy. Zajišťují žákům ubytování, stravování a kvalifikovaným výchovným vedením působí na rozvíjení osobnosti žáků, jejich seberealizaci v zájmových činnostech v době osobního volna a vytváření studijních návyků při přípravě do vyučování. Vychovatel má v domově mládeže nejen funkci pedagoga, ale zastupuje zde i rodiče, proto je v jeho práci důležité navázání neformálního vztahu se svými žáky, individuální přístup k žákům a vybudování přátelské atmosféry a důvěry v domově mládeže, aby se zde žáci cítili dobře a bezpečně. Ve výchově v DM je potřebné dbát především na rozšiřování vědomostí a dovedností žáků, rozvíjení zájmů, aktivit samostatnosti a iniciativnosti, formování základních mravních vlastností a utváření správné duševní a tělesné rovnováhy žáků.

1.6 Občanská sdružení

Po roce 1989, kdy zanikla pionýrská organizace, dochází v České republice k obnově mládežnických organizací, které u nás pracovaly do roku 1948. Mezi tyto organizace patří například Junák, YMCA, YWKA, Sokol, Orel. Zároveň také dochází ke vzniku nových občanských sdružení. V současnosti u nás pracuje několik občanských sdružení, která se zabývají prací s dětmi a mládeží. Jsou to občanská sdružení mládeže, jejichž členskou

základnu tvoří mládež a dále jsou to občanská sdružení, jejichž hlavní činností je práce s mládeží. Sdružení dětí a mládeže jsou dostupná všem zájemcům i ze sociálně slabších rodin. Nabízejí široké spektrum činností a dostatečné množství možností k aktivnímu trávení volného času dětí a mládeže. Mají vzdělávací charakter, učí spolupráci, kamarádství, respektování druhých, empatii a napomáhají svojí činností k eliminaci negativních jevů u mladé generace.

1.6.1 Asociace středoškolských klubů České republiky

Žáci Domova mládeže Vizovice jsou členy Asociace středoškolských klubů České republiky, o.s. (dále jen ASK ČR). ASK ČR je nepolitickým mládežnickým sdružením, které usiluje o rozvoj odborných a zájmových aktivit mládeže ve věku do 26 let. Má celorepublikovou působnost a více jak patnáctiletou tradici. V současné době působí na 65 školách ve většině krajů České republiky s členskou základnou přesahující 4 000 členů.

Podporuje různé formy vědecké a technické činnosti mládeže na středních školách, zejména ve volném čase. Napomáhá a sjednocuje úsilí mládeže na zakládání klubů společenských a odborných aktivit. Je místem výměny zkušeností, poznatků a informací o činnosti mládeže na středních školách. Poskytuje společnou platformu pro prosazování oprávněných potřeb mládeže, finanční prostředky pro provozní výdaje a aktivity volného času a reálnou možnost pro uskutečnění řady nápadů a aktivit mládeže v různých oblastech činnosti. ASK ČR byl v roce 2007 udělen čestný titul „Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží na léta 2007 až 2010.“ <http://www.askcr.cz/>

1.6.2 Přínos členství v ASK ČR pro naše žáky

Domov mládeže Vizovice se stal před sedmi lety členem ASK ČR a díky tomuto členství se nabídka zájmových činností a možností volnočasových aktivit v domově mládeže zpestřila. Počet volnočasových akcí se zvýšil a zvýšila se také dostupnost těchto akcí žákům, a to i žákům z ekonomicky slabších rodin. Z fondu ASK ČR každoročně dostáváme na provoz kroužků, nákup materiálu, na rozvoj materiálně technické základny a na uskutečnění řady nápadů a aktivit více než 50 tisíc korun. Žákům z dotací ASK ČR přispíváme na vstupné a jízdné na kulturní a společenské akce, hradíme finanční zajištění sportovních turnajů a různých besed, nakupujeme knihy do knihovny apod.

2 SOUČASNÁ MLÁDEŽ

Každý, kdo pracuje a přichází do kontaktu s mladými lidmi, by se jim měl snažit porozumět. Starší i střední generace si utvářela a upevňovala jednotlivé prvky svého životního způsobu včetně trávení volného času za zcela jiných společenských podmínek a okolností. V současné době k tomuto porozumění mladé generaci nestačí pouze zkušenosti s vlastním dospíváním.

Mladá generace je podle Tučka (2003) podstatně mobilnější a rovněž náchylnější k přejímání vzorů u nás dříve neobvyklých a namnoze po roce 1989 k nám importovaných včetně tendencí k jejich jednostrannému přehánění.

Podle mého mínění má dnešní mládež mnohem menší úctu k autoritám, nebojí se otevřeně říci svůj názor, nebojí se oponovat učitelům a vychovatelům. Současní mladí lidé kladou větší důraz na relaxaci a zábavu, chtějí žít život naplno, chtějí se bavit a ze sebemenší námahy chtějí vytěžit co nejvíce.

Běžnou součástí komunikace mládeže se staly počítače a mobilní telefony, základním zdrojem informací je pro ni internet.

Za mladou generaci je považována v souladu s koncepcí UNESCO věková skupina dětí a mladých lidí do 26 let. V souladu s Úmluvou o právech dítěte jsou za děti označovány osoby ve věku do 18 let, za mládež pak osoby ve věku od 18 do 26 let. Tato skupina obyvatelstva České republiky představuje zhruba 4 miliony osob.

2.1 Období adolescence

Období dospívání se označuje termínem adolescence. Podle Macka (2003, s.9) je to období, které tvoří jakýsi most mezi dětstvím a dospělostí. Většinou se za období adolescence považuje věk mezi patnáctým až dvaadvacátým rokem života jedince.

Počátek adolescence je spojován s plnou reprodukční zralostí jedince. Ukončení období adolescence je z pohledu sociologie vymezeno dosažením osobní autonomie a převzetím role dospělého. Z pedagogického hlediska je za ukončení období adolescence považováno ukončení vzdělávání a získání profesní kvalifikace. V období adolescence dochází k sebeuvědomování a hledání vlastní identity, což je spojeno se snahou o samostatnost a s touhou rozhodovat sám o sobě. Mladý člověk si jasně uvědomuje své emocionální

prožitky, své potřeby, své myšlenky, zabývá se svým sebehodnocením a smyslem svého života. Výchova tomto období přechází do sebevýchovy.

V období dospívání narůstá význam vrstevnických skupin. Absence pozitivních sociálních vazeb, nedostatek citu, pocit, že se o mě nikdo nezajímá a nikdo o mě nestojí, opakované neúspěchy ve škole, pocity nudy to jsou vlivy, které formují jedince, s nimiž lze posléze lépe manipulovat a kteří často hledají a nalézají možnosti seberealizace v sociálně závadném prostředí.

Při práci s adolescenty by se dospělí měli snažit o nabídku pestrých zájmových aktivit, při kterých by měl každý mladý člověk možnost optimálního sebeprosazení, individuálního projevu, sociální integrace a plné emocionální reflexe.

2.2 Subkultura mládeže

Adolescenti používají specifické výrazové prostředky, k nimž patří specifický slovník a užívání specifických výrazů pro vyjadřování postojů k jiným lidem, pro hodnocení vztahů a chování v určitých konkrétních situacích. Užívání slangu je kritériem pro získání statusu a prestiže ve vrstevnické skupině a vyjádřením příslušnosti k určité komunitě. Unikátnost a pocit výjimečnosti ve vztahu k určité konvenční společnosti a pocit sounáležitosti ke specifické skupině vrstevníků posiluje účes a oděv mladého člověka. Velký význam má pro ně také hudba, která vyjadřuje hodnoty, názory a pocity adolescentů.

V důsledku vydělení adolescence jako relativně samostatného a specifického období života vznikl i fenomén nazývaný subkultura mládeže.

Termínem subkultura se označuje specifická skupina, která je tvůrkyní a nositelkou zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu.

Rozvoj kultury a následně i subkultury mládeže je podle Macka (2003, s.38) markantní zejména po druhé světové válce. Vznikla nejdříve jako opozice ke kultuře dospělého světa, postupně však získává stále specifičtější a autonomnější charakter. V moderních společnostech dospělí do kultury mládeže zasahují jen minimálně a berou ji buď jako něco, co je mimo dosah jejich chápání, anebo na ní přímo participují a profitují.

3 SOCIOLOGICKÉ VÝZKUMY Z OBLASTI VOLNÉHO ČASU MLÁDEŽE

Způsob trávení volného času mládeže roste na významu, o čemž svědčí mnohé výzkumy, které byly v této oblasti u nás i ve světě v posledních letech provedeny.

Podle šetření z poloviny devadesátých let, jak uvádí Hofbauer (2004, s.44), byla většina naší populace(52%) s nižším vzděláním a z menších obcí především konzumentem médií, nesportovala, necestovala, nerozvíjela přátelské kontakty a jenom 28% respondentů se účastnilo rodinných výletů. Tento vzorec chování působil zpětně i na celkovou atmosféru rodinného života a na přístupy dětí k volnému času.

Podle Saka (2004, s.69-70) koncem devadesátých let dochází k vyhraňování trávení volného času. U řady aktivit se zvyšuje jejich frekvence. Toto vyhraňování činností ve volném čase je výrazem určitého obratu ve vývoji společnosti. Ve společnosti probíhá řada diferenačních procesů, které ve svém celkovém působení vedou od nivelizované a homogenní společnosti osmdesátých let ke společnosti diverzifikované především majetkově, ale i sociokulturně. Důsledkem je jakési „rozlomení“ mladé generace. Mezi jejími částmi vzniká propast, kterou odráží i kvalita trávení volného času.

Sak (2004, s.64) dále udává výčet nejrozšířenějších aktivit u mládeže. Podle výzkumu z roku 2001 jsou u naší mládeže nejvyšší frekvence aktivit ve věkové skupině 15 – 18 let tyto:

Sledování televize, poslech hudby, povídání si s přáteli, nicnedělání, práce s počítačem, četba knih, aktivní sport, sledování videa, studium a příprava na školu, chov zvířat, návštěva diskoték, hry, hudební a dramatická činnost, psaní dopisů, návštěva sportovních utkání, návštěva divadla, návštěva koncertů populární hudby.

K pozitivním změnám v trávení volného času mládeže patří růst času věnovaného studiu, častější jsou návštěvy divadla či výstav a galerií a také vlastní umělecké aktivity.

K největšímu nárůstu došlo u využívání osobního počítače mládeží. Práce s počítačem je aktivita, jejíž nárůst nejvýrazněji charakterizuje změny v trávení volného času mládeže.

Na druhou stranu narůstají také frekvence spíše negativních aktivit jako je nicnedělání, návštěva restaurací a využívání hracích automatů.

4 DOMOV MLÁDEŽE VIZOVICE

Domov mládeže Vizovice (dále jen DM) je určen žákům Střední školy oděvní a služeb Vizovice. V současné době je v našem DM ubytováno celkem 180 žáků, z toho pouze 16 chlapců a 158 děvčat, což je dáno obory, které se na naší škole studují. Je to tříletý učební obor kadeřník, krejčí, fotograf a čtyřleté studijní obory kosmetička, oděvnictví. Žáci, kteří úspěšně ukončili některý z učebních oborů, si mohou doplnit středoškolské vzdělání dvouletým nástavbovým studiem podnikání v oboru.

V DM Vizovice se o žáky stará sedm vychovatelek. Zajišťujeme žákům ubytování, stravování, vedeme je k pravidelné přípravě ke studiu a snažíme se v DM vytvářet pozitivní a přátelské prostředí, výchovně na žáky působit a zajišťovat jim pestrou nabídku zájmových a volnočasových aktivit.

Náš DM je domov spíše rodinného typu, naše práce je založena především na lidském vztahu a individuálním přístupu k žákům.

4.1 Zájmové kroužky a volnočasové aktivity v DM Vizovice

Vychovatelé v našem domově mládeže se snaží pro žáky zajistit a připravit mnoho zajímavých možností k trávení volného času.

Skladba a nabídka kroužků je dána především specializací vychovatelek a také tím, že v našem zařízení jsou ubytována převážně samá děvčata.

V DM Vizovice mají žáci možnost trávit svůj volný čas v těchto zájmových kroužcích:

- Kalanetika** – kroužek je určen všem zájemcům o cvičení zaměřené na formování postavy, ke cvičení požívají účastníci také míče a posilovací gumy.

- Floorball** – do kroužku chodí převážně chlapci, trénují a připravují se na vzájemná pravidelná utkání se žáky DM Klečůvka.

- Pracovně technický kroužek** – v kroužku si mohou žáci vyrobit různé drobné předměty, dárky pro různé příležitosti. Činnosti v kroužku se přizpůsobují přáním žáků. Využívají se zde různé techniky jako je malování na sklo, pískování, ubrousková technika, mramorování, výroba svíček z včelího vosku, smaltování, výroba vizovického pečiva, výroba ručního papíru..

• **Výtvarný kroužek** – kroužek pracuje rovněž podle přání svých členů. Rozvíjí a prohlubuje potřebné vědomosti a dovednosti v oblasti výtvarné a estetické výchovy. Žáci se učí základům různých výtvarných technik jako je kresba uhlím, vodovými i temperovými barvami. Práce žáků výtvarného kroužku zajišťují estetickou výzdobu DM. V kroužku se žáci seznámí také s technikami jako je savování, drátování a batikování, věnují se výrobě loutek a výrobě suché vazby.

• **Kroužek vaření a pečení** – je zaměřen na přípravu jednoduchých pokrmů teplé a studené kuchyně, dále pak na přípravu různých pečených i nepečených dezertů, vánočního a velikonočního pečiva a seznamuje účastníky kroužku s pravidly zdravé výživy a správného stolování.

• **Kroužek ručních prací** – práce v kroužku je zaměřena na rozvoj estetického cítění a jemné motoriky žáků, seznamuje zájemce se základy vyšívání, pletení a háčkování. Svou činností se kroužek snaží prakticky využít dovednosti získané na odborném výcviku oboru krejčovská a oděvnictví.

• **Kroužek ruského jazyka** – žáci se v kroužku naučí základům ruštiny, čtení a psaní v azbuce, slovní zásobě a konverzaci. Kroužek pracuje podle učebních textů Raduga pro střední a jazykové školy.

• **Hra na kytaru** – kroužek je určen jak začátečníkům, tak pokročilým. Pod vedením zkušené lektorky se žáci v kroužku učí základy hry na kytaru, akordy a doprovodné skladby, při vystoupení pěveckého kroužku doprovázejí zpěváky hrou na kytaru. Kytary jsme nakoupili z prostředků ASK, takže žáci nemusí vlastnit svůj nástroj, ale mohou si kytaru v DM zapůjčit.

• **Pěvecký kroužek** – se věnuje nácvičce lidových a folkových písniček i písní ostatních žánrů podle výběru a zájmu žáků. Pěvecký kroužek vystupuje v programu při různých příležitostech jako je besídka žáků nebo přehlídka zájmové a odborné činnosti žáků školy.

• **Posilovna** – je součástí domova mládeže. Je zařízena základními posilovacími stroji a nářadím a poskytuje žákům možnost každodenního procvičení celého těla. .

• **Knihovna** – je také součástí DM. Obsahuje 3 200 svazků knih nejrůznějších žánrů a oborů. V návaznosti na výuku jazyka českého a díky financím z fondu ASK doplňujeme pravidelně knižní fond nejen povinnou školní četbou, encyklopediemi a odbornými

publikacemi, které žáci využívají k přípravě do výuky a odborného výcviku, ale i novinkami z krásné literatury.

• **Jednorázové akce v DM** - pravidelně pořádáme pro žáky poznávací exkurze do Prahy s návštěvou muzikálu, návštěvy divadelních a filmových představení a výstav. Dále pak vycházky do přírody, výlety do zoologické zahrady, návštěvy bowlingu a sportovního centra, turnaje ve florbalu a stolním tenise s DM Klečůvka. Zajišťujeme besedy s protidrogovou tematikou v kontaktním centru Onyx Zlín a pro dívky besedy s gynekologem. Žáci mají možnost bez omezení využívat tělocvičnu a počítače s internetem.

Na řízení způsobu života v DM žáci spolupracují a vyjadřují se také k možnostem trávení svého volného času prostřednictvím pravidelných jednání žákovské samosprávy, na která každá výchovná skupina vysílá svého zástupce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zjišťování způsobů trávení volného času mládeže v DM Vizovice. K řešení výzkumného problému přistupuji jako k případové studii. Cílem výzkumu je porozumět situaci v oblasti trávení volného času a zjistit názor žáků na volný čas a volnočasové aktivity v DM. Praktická část bakalářské práce obsahuje pojednání o zvoleném postupu a metodách výzkumu, pak následují výsledky výzkumu, jejich interpretace a závěr.

5.1 Rozvedení výzkumného problému do dílčích otázek

Představy a názory mladých lidí na jakoukoliv oblast života, tedy i trávení volného času, se často liší od představ a názorů starší generace. Cílem výzkumu je, jak již bylo řečeno, porozumět situaci v DM Vizovice v oblasti trávení volného času středoškolské mládeže. Snahou vychovatelek je vytváření vhodného prostředí a vhodných podmínek pro zájmovou činnost žáků. Myslím si, že nabídka volnočasových aktivit v DM je pestrá, a přesto je účast našich žáků v kroužcích i na jednorázových akcích nízká. Zamyšlením nad příčinami tohoto jevu, vyvstala řada dílčích otázek, na které chci svým výzkumem nalézt odpovědi.

- Jaký názor mají žáci na podmínky pro trávení volného času v našem DM?
- Kolik volného času naši žáci mají?
- Jakým způsobem tráví žáci volný čas na DM?
- Jakým způsobem tráví žáci volný čas doma?
- Jaké činnosti žákům v DM chybí?
- Jak jsou žáci s trávením volného času spokojeni?
- Jak se liší žáci v DM Vizovice ve způsobu trávení svého volného času od současné mládeže v ČR?

5.2 Provedení předvýzkumu

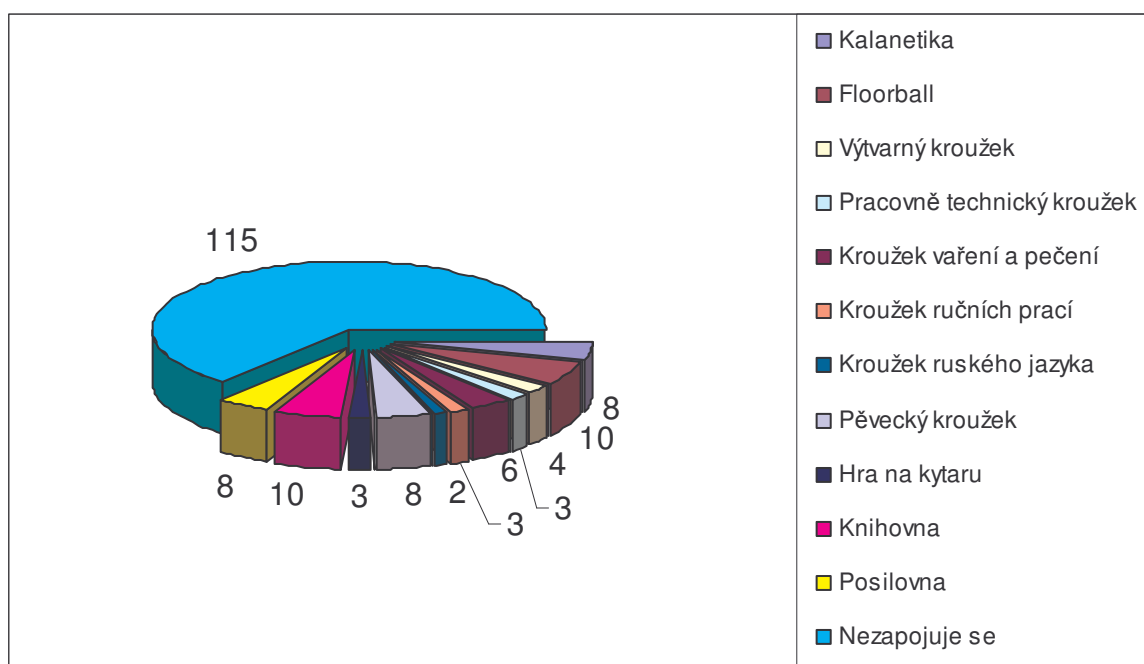
Cílem předvýzkumu bylo získat od žáků předběžné informace o tom, jaké mají představy o trávení svého volného času. Jak tráví svůj volný čas doma, jakým aktivitám se věnují, jaký názor mají na podmínky pro trávení volného času v DM. Zda jsou z jejich pohledu podmínky pro aktivní trávení volného času v DM dobré, o jaké činnosti mají zájem, co je

baví, co jim v DM vyhovuje, jaké kroužky a aktivity naopak postrádají, zda jsou spokojeni s nabídkou zájmových činností a na základě těchto informací pak upřesnit dotazníky pro vlastní výzkum. V předvýzkumu byly použity tyto metody:

- statistické vyhodnocení pedagogických dokumentů Záznam o činnosti kroužku za školní rok 2006/2007
- rozhovor s kolegyněmi o jejich zkušenostech s vedením kroužků
- statistické srovnání údajů v dokumentaci o zapojení mých dvou skupin žáků do zájmové činnosti ve školním roce 2006/2007
- strukturovaný rozhovor se žáky těchto dvou skupin. Skupinu KO 2 tvoří 18 dívek studujících 2. ročník studijního oboru kosmetička a skupina označena jako KA 2 je tvořena 13 děvčaty ze 2. ročníku učebního oboru kadeřnice.

5.2.1 Vyhodnocení předvýzkumu

Obrázek 1 Průměrné počty žáků v kroužcích za týden ve školním roce 2006/2007

Z vyobrazených údajů je zřejmé, že počty žáků, kteří se za týden činnosti v kroužcích průměrně zúčastnili jsou nízké, téměř dvě třetiny žáků se do žádného kroužku nezapojili. Tyto údaje jsou získány vyhodnocením pedagogických dokumentů Záznam o činnosti kroužku za rok 2006/07.

Z rozhovoru s pedagogy vyplynulo, že většina z nich vidí naše žáky jako pasivní, bez hlubších zájmů o cokoliv, projevující se jako přílišní individualisté, prosazující se na úkor

kolektivu. U pravidelné činnosti v kroužku dlouho nevydrží. Přestože se zpočátku pro něco nadchnou, brzy toto nadšení opadá a do kroužku jdou jen tehdy, pokud z toho mají nějaký okamžitý užitek a určité materiální výhody. To znamená, že do kroužku přijdou například tehdy, když pro někoho potřebují dárek. V kroužku si mohou vyrobit zdarma nějaký výrobek, který si mohou odnést a jako dárek potom použít. Svůj volný čas podle pedagogů vyplňují raději nenáročnými, spíše pasivními činnostmi, poněvadž je zajímavá komunikace přes mobil a počítač, povídání si s kamarády, zábava, návštěva restaurací a diskoték.

Tabulka 1 znázorňuje srovnání zapojení skupiny studentů KO2 a skupiny učňů KA2 do zájmové činnosti v roce 2006/2007

Název činnosti	Žákyně studijního oboru		Žákyně učebního oboru	
	Počet osob	v %	Počet osob	v %
Předplatné do divadla	13	72	3	23
Pravidelná činnost v kroužku	4	22	1	7,5
Občasná činnost v kroužku	10	55	5	38
Vycházka do přírody	14	78	1	7,5
Celodenní exkurze do Prahy	9	50	0	0
Účast na sportovním odpoledni	6	33	4	31
Účast na filmovém představení	8	44	2	15
Účast na akademii školy	17	94	13	100
Návštěva zámku	6	33	2	15
Účast na besedě s gynekologem	15	83	9	69
Pečení a zdobení perníků	9	50	8	61,5

Údaje v tabulce jasně vypovídají o tom, že žáci ze studijního oboru se do zájmové činnosti zapojují mnohem více než žáci z učebního oboru. Příčina bude zřejmě v rodinném prostředí žáků, zejména v rozdílných zvyklostech a způsobu trávení volného času rodin. Rodiny studentů zřejmě upřednostňují aktivnější životní styl.

Většina žáků skupiny KA2 i KO2 v rozhovoru uvedla, že je v současné době spokojena se způsobem trávení svého volného času a nic podstatného jim v DM nechybí. Chodit do

kroužků pravidelně je nebaví, lepší se jim zdají být jednorázové akce a činnosti, kterých se mohou zúčastnit pokud mají náladu, a když se jim nechce, chodit tam nemusí.

Volný čas si většina dotázaných představuje jako čas, kdy mohou dělat, co je baví a zajímá, nikdo jim do toho nemluví, mohou se rozhodovat sami, čemu se budou věnovat a s kým. Jako oblíbené činnosti v DM uváděli respondenti povídání si s kamarády, poslech hudby, spánek, vycházky, počítač, internet. Pocity nudy někteří na DM zažívají, ale jsou líní něco dělat. Tito žáci uvedli, že se nudí často i doma, protože podle svých slov je nic nebaví. Zdá se jim to běžné, protože nudu občas zažívá úplně každý. Na otázku jak by chtěli volný čas trávit, mnoho žáků odpovědět vůbec nedokázalo. Doma tráví svůj volný čas většinou podobně jako na DM, ale navíc pomáhají rodičům, věnují se přátelům a chodí na diskotéky.

Mnoho dotázaných na otázku trávení volného času s rodinou k mému překvapení uvedlo, že s rodinou volný čas netráví, protože si spolu nerozumí, anebo nemají společné zájmy a dostatek času.

5.3 Specifikace dalšího výzkumného postupu

Ve výzkumu zjištění příčin a vysvětlení jevu nízké účasti našich žáků v zájmové činnosti, jsem dále navázala na údaje získané předvýzkumem.

- První část výzkumu zjišťuje, jaké jsou podle mínění žáků a jejich rodičů v našem DM vnější podmínky pro volnočasové aktivity.
- Druhá část výzkumu je zaměřena na zjištění subjektivních předpokladů žáků k aktivnímu trávení svého volného času.
- Třetí část výzkumu je věnována sestavení časového snímku běžného dne průměrného žáka v domově mládeže.

Použila jsem kvantitativní výzkum. Šetření bylo provedeno dotazníkovou metodou. Myslím si, že tento typ výzkumu je pro zkoumání daného tématu nejvhodnější, protože umožňuje oslovení všech žáků a všech jejich rodičů a získání velkého množství informací, názorů a připomínek potřebných k nalezení odpovědí na vyslovené dílčí otázky.

5.3.1 Vyslovení hypotéz

Na základě údajů získaných kvalitativně provedeným předvýzkumem a na základě mých zkušeností (v domově mládeže s našimi žáky v podstatě žiji), byly vysloveny tyto hypotézy:

- H1** DM Vizovice poskytuje žákům vhodné podmínky a vytváří vhodné prostředí pro aktivní trávení volného času.
- H2** Zapojení žáků do zájmové činnosti v DM je ovlivněno především rodinným prostředím a životním stylem rodiny, ve které vyrůstají.
- H3** Žáci v DM Vizovice se výrazně neliší ve způsobu trávení svého volného času od současné mládeže v ČR.

Ze stanovených hypotéz je ve výzkumu dále vycházeno. Výzkum se snaží ověřit, zda jsou hypotézy pravdivé nebo ne.

5.3.2 Volba výzkumných metod

Jako výzkumný nástroj jsou použity dotazníky, které jsou sestaveny z otevřených i uzavřených otázek, kde je každá položka vyjádřena čtyřstupňovou verbální škálou. Vypracovala jsem dva druhy dotazníků, a to dotazník pro rodiče a dotazník pro žáky.

•**Struktura dotazníku pro žáky** je složena z šestnácti otázek, které jsou zaměřeny na zkoumání dvou oblastí dané problematiky. Otázky jedna až osm zkoumají kvalitu vnějších podmínek pro volnočasové aktivity žáků.

Otázky devět až šestnáct jsou zaměřeny na zkoumání subjektivních předpokladů žáků k aktivnímu prožívání volného času a na jejich přání týkající se volnočasových aktivit.

Součástí dotazníku pro žáky je také formulář, který jsem vytvořila pro sestavení časového snímku běžného dne průměrného žáka v DM. Respondentům jsou v něm nabízeny různé činnosti a aktivity, ze kterých mají vybrat ty, kterým se v DM věnují a mají z nich sestavit časový snímek svého běžného dne na DM.

•**Dotazník pro rodiče** obsahuje osm otázek, které zjišťují názory rodičů na kvalitu prostředí a vhodné podmínky k trávení volného času žáků v DM Vizovice.

Odpovědi rodičů a žáků jsou statisticky vyhodnoceny a pro lepší přehlednost interpretovaných výsledků jsou použity grafy, ve kterých je provedeno procentuální

srovnání četnosti odpovědí žáků a rodičů u otázek jedna až osm. Při vyhodnocení odpovědí žáků na otázky devět až šestnáct jsou v grafech porovnány odpovědi žáků studijních a učebních oborů.

5.3.3 Stanovení výzkumného vzorku

Základní výzkumný soubor tvoří:

- Všichni ubytovaní žáci v DM Vizovice, což znamená 180 žáků.
- Všichni rodiče našich ubytovaných žáků, což představuje 180 rodičů.

Podsoubory tvoří:

- Žáci studijních oborů
- Žáci učebních oborů

5.4 Vyhodnocení výzkumu

Výsledky výzkumu jsou pro lepší přehlednost vyhodnoceny ve třech částech.

- V kapitole Popis a analýza vnějších podmínek jsou vyhodnoceny výsledky dotazníku pro rodiče a výsledky první části dotazníku pro žáky, což znamená, že v této kapitole nalezneme interpretaci otázek jedna až osm, které se týkají vhodného prostředí k zájmové činnosti v DM.
- V kapitole Subjektivní předpoklady žáků k trávení volného času jsou vyhodnoceny odpovědi žáků na otázky devět až šestnáct, týkající se subjektivních předpokladů, přání a představ žáků vztahující se k trávení svého volného času.
- V kapitole Časový snímek běžného dne žáka v DM je předložen přehled činností a aktivit vyjádřených v hodinách, kterým se žáci v DM během dne průměrně věnují.

5.4.1 Návratnost vyplněných dotazníků

Sběr dat v DM pro kvantitativní výzkum probíhal od 1. 4. do 14. 4. 2008. Dotazník vyplnilo a odevzdalo 158 žáků, což představuje 88% všech ubytovaných žáků. 12% dotazníků žáků chybí, a to z důvodu nepřítomnosti žáka v DM v době, kdy výzkum probíhal, anebo z důvodu odmítnutí žáka dotazník vyplnit.

Z těchto 158 žáků, kteří dotazník vyplnili, bylo 57% žáků z učebních oborů a 43% žáků ze studijních oborů.

Návratnost vyplněných dotazníků od rodičů byla nižší. Dotazník vyplnilo a poslalo zpět 103 rodičů, což je 64% všech rodičů ubytovaných žáků.

36% dotazníků od rodičů chybí, a to buď z důvodu nepřítomnosti jejich dítěte v DM v době, kdy výzkum probíhal, nebo z důvodu nepředání dotazníku žákem doma, případně odmítnutím rodičů dotazník vyplnit.

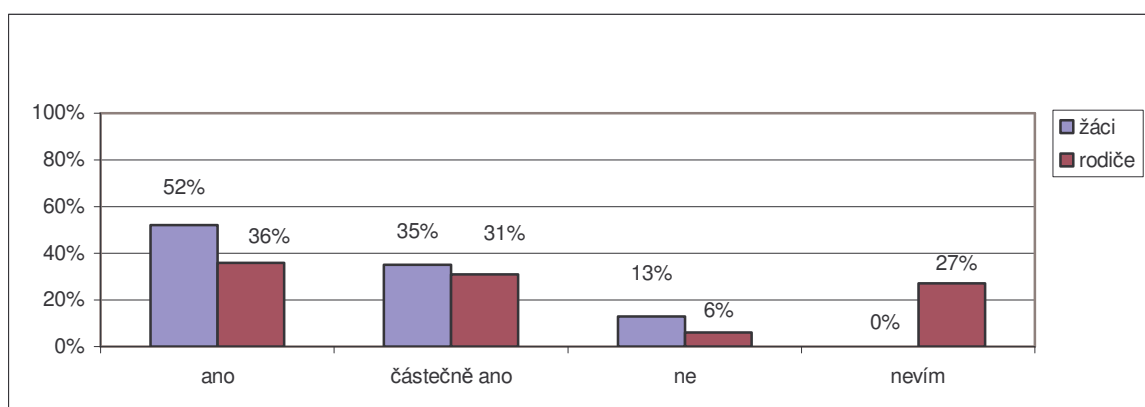
5.5 Popis a analýza vnějších podmínek pro volnočasové aktivity žáků v Domově mládeže

V této kapitole je předkládáno vyhodnocení otázek první části dotazníku. Jedná se o otázky číslo jedna až osm, které se vztahují ke zjištění názorů rodičů a žáků na problematiku zajištění vhodných podmínek pro aktivní trávení volného času žáků v DM. Zjištěné výsledky z každé otázky jsou vyhodnoceny pomocí grafů. Název každého grafu je vytvořen odpovídající otázkou z dotazníku.

5.5.1 Spokojenost žáků a rodičů s nabídkou zájmových kroužků

První otázka v dotazníku byla zaměřena na pravidelnou zájmovou činnost. Snažila jsem se zjistit, jak jsou rodiče i žáci spokojeni s nabídkou a množstvím zájmových kroužků v DM.

Graf 1 Pracuje v DM dostatek zájmových kroužků?

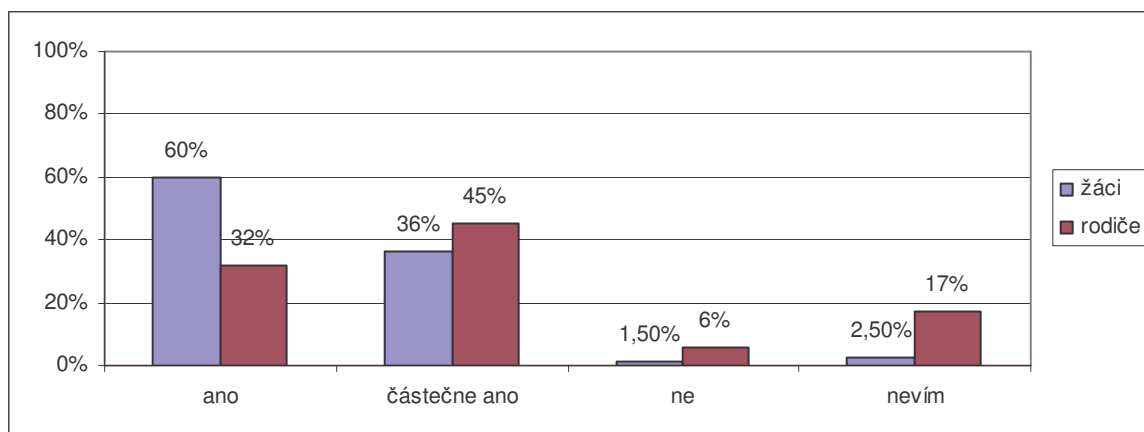

Z grafu je zřejmé, že většina žáků i rodičů je s nabídkou zájmových kroužků v DM spokojena. Téměř třetina rodičů však nedokázala na otázku odpovědět, z čehož usuzuji, že tito rodiče nejsou informováni o tom, jaké kroužky jsou v DM pro žáky zřízeny.

5.5.2 Spokojenost žáků a rodičů s možnostmi kulturního, sportovního a společenského vyžití v DM

Druhá otázka v dotazníku byla zaměřena na zjištění spokojenosti žáků i rodičů s dostatkem nepravidelných jednorázových volnočasových aktivit a akcí, které v DM připravujeme.

Graf 2 Je snahou vychovatelek zajistit v DM dostatek kulturních, sportovních a společenských akcí?

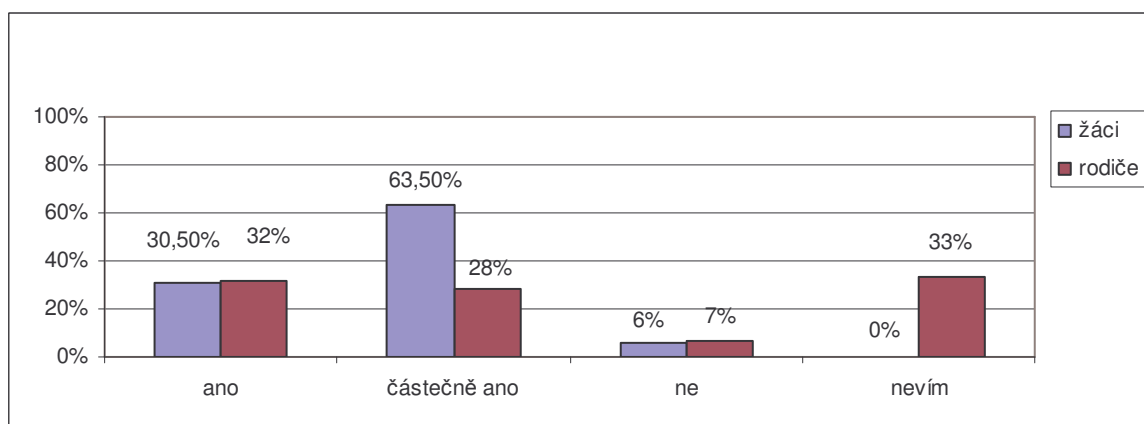

Skupina rodičů, kteří neuměli odpovědět se oproti předešlé otázce snížila z 27% na 17%. Tento fakt si vysvětlují tím, že na rozdíl od kroužků si žáci část nákladů jednorázových akcí a aktivit hradí sami, a proto se o účasti na těchto akcích rodičům zmínit musejí alespoň kvůli penězům potřebným na jejich zaplacení.

5.5.3 Spokojenost žáků a rodičů s klimatem v DM

Ve třetí otázce jsem se snažila zjistit, jaký názor mají žáci i rodiče na klima v DM a jak hodnotí přístup vychovatelek k žákům.

Graf 3 Je atmosféra v DM příjemná, vychovatelky jsou přátelské?

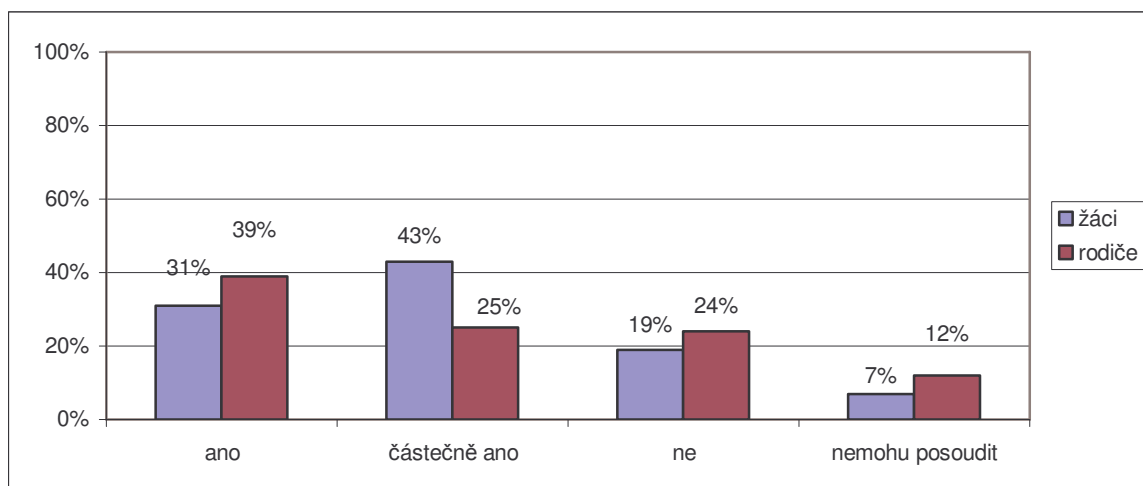

Třetina rodičů na tuto otázku nedokázala odpovědět. Tento fakt si vysvětlují tím, že se jedná o ty rodiče, kteří si se svými dětmi, z jakéhokoliv důvodu doma příliš nepovídají. Potěšující je, že žáci zhodnotili klima i vychovatelky v DM jako přátelské.

5.5.4 Pobyt žáků v DM

Čtvrtá otázka zkoumala, jak jsou žáci v DM spokojeni a zda do DM jezdí rádi. Zajímalo mě názor žáků i rodičů.

Graf 4 Jezdí vaše dítě do DM rádo? Jezdíš do DM rád/ráda?

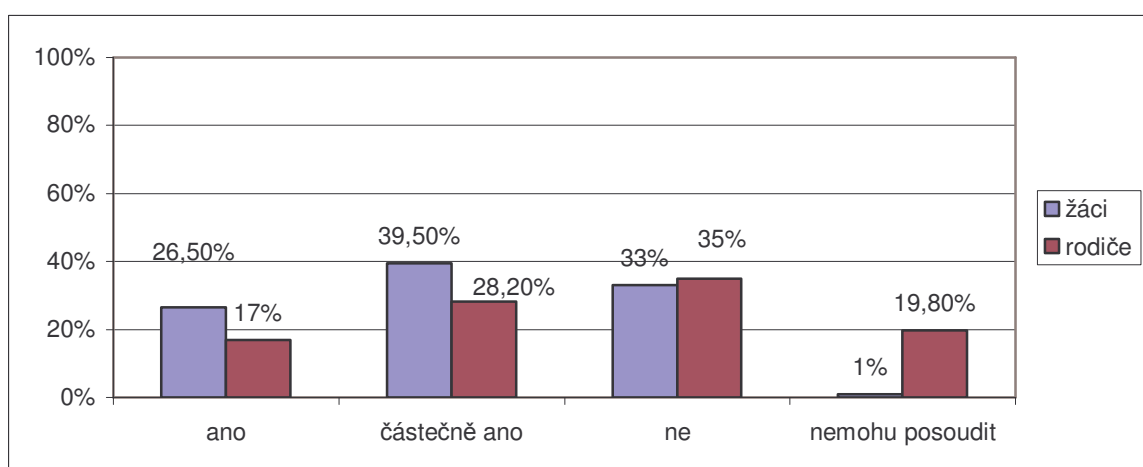

Z grafu vidíme, že více jak dvě třetiny žáků jezdí do DM rádo. Tyto odpovědi nás potěšily. Zhruba 20% žáků do DM rádo nejedí, což může být způsobeno řadou příčin. Budeme se snažit na tyto příčiny přijít.

5.5.5 Spokojenost žáků a rodičů s vybavením audio, video a výpočetní technikou

Další otázkou jsem chtěla zjistit názor žáků i rodičů na technické vybavení kluboven.

Graf 5 Je v DM dostačující vybavení audio, video a výpočetní technikou?

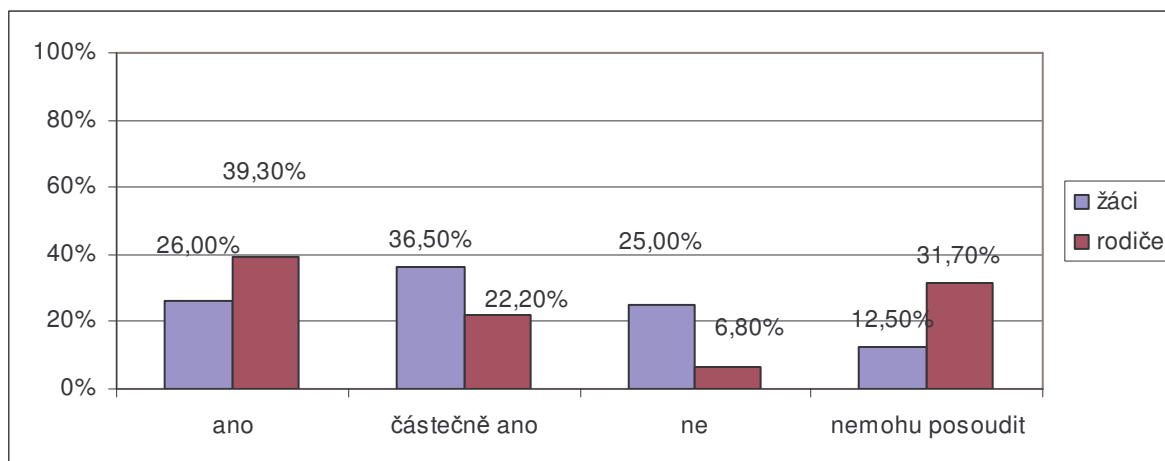

Pro dvě třetiny žáků je toto vybavení dostačující. Zhruba třetina žáků i rodičů s vybavením kluboven spokojena není. Vybavení kluboven je otázkou finančních prostředků a je pravda, že těch škola dostatek nemá.

5.5.6 Spokojenost žáků a rodičů s členstvím v ASK

Šestá otázka v dotazníku se týkala zjištění názoru žáků i rodičů na členství DM v ASK ČR, které pro naše žáky z objektivního hlediska výhodné je.

Graf 6 Je členství v Asociaci středoškolských klubů pro tebe/pro vaše dítě přínosem?

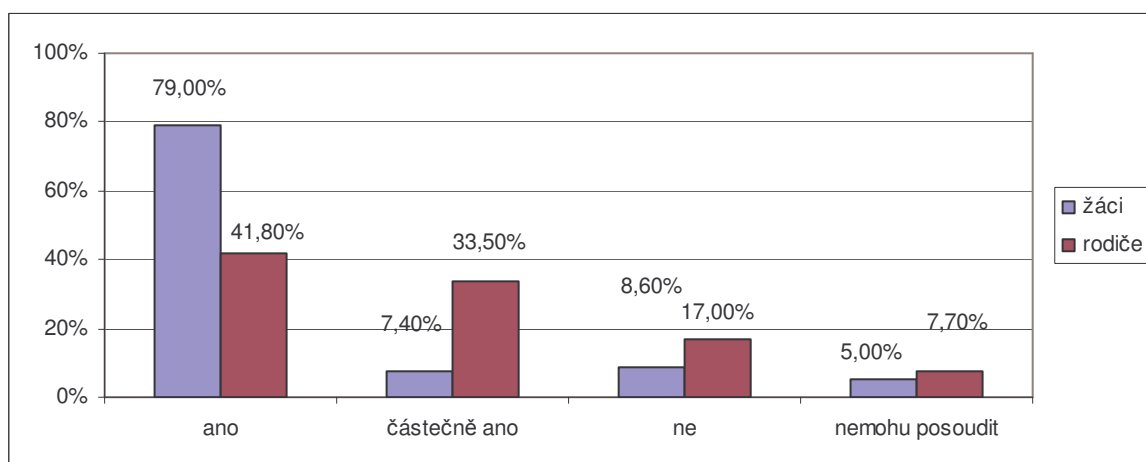

Z grafu můžeme vyčíst, že celá čtvrtina žáků zhodnotila členství v ASK ČR negativně a třetina rodičů nedovedla posoudit, zda je pro žáky členství přínosné nebo ne. Myslím si, že se jedná o žáky, kteří se žádných aktivit ve volném čase nezúčastňují, nebo takto odpovídali žáci i rodiče, kteří nemají o ASK ČR dostatečné informace.

5.5.7 Spokojenost žáků a rodičů s informovaností o připravovaných akcích v DM

Sedmá otázka se týkala informovanosti rodičů i žáků o připravovaných volnočasových aktivitách v DM, protože nedostatek informací může být jednou z příčin nízkého zapojení.

Graf 7 Je informovanost o připravovaných akcích a možnostech trávení volného času v DM dobrá?

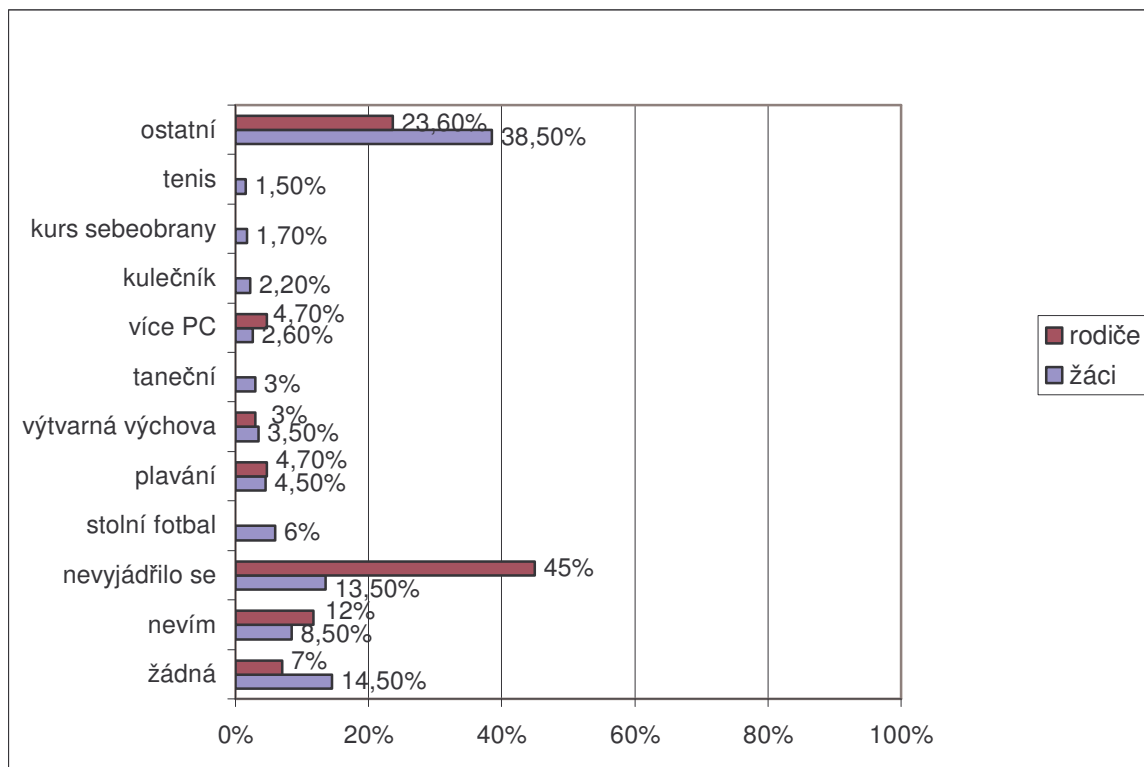

Z grafu vyplývá, že informovanost o zájmové činnosti v DM je dobrá, což je patrné zejména z odpovědí žáků. 17% rodičů považuje informovanost za špatnou a podle mého názoru jsou příčiny v nedostatečné komunikaci v rodině.

5.5.8 Zájmová činnost, která v DM chybí

Osmá otázka v dotazníku je otázkou otevřenou, a žádala jsem v ní rodiče i žáky, aby vyjmenovali činnosti, které podle jejich názoru v DM chybí.

Graf 8 Která zájmová činnost ti/vám v DM schází?

Rodiče na otázku odpověděli takto: nevyjádřilo se jich 45%, nelze posoudit napsalo 7%, nic 7%, nevím 4,7%. To znamená, že téměř dvě třetiny rodičů neuvedly žádnou činnost, která by jim v DM chyběla. Poté následoval výčet činností: více PC 4,7 %, plavání 4,7 %, kreslení 3%, stolní fotbal 3%. Další činnosti byly natolik individuální, že jejich frekvence nebyla větší než 1% a jsou všechny zahrnuty v položce ostatní. Do položky ostatní byly zahrnuty odpovědi téměř jedné čtvrtiny rodičů.

Žáků, kteří neuvedly žádnou činnost, bylo více jak třetina. Naproti tomu 38% žáků vykázalo velmi individuální činnosti, jejichž frekvence nedosáhla hodnoty 1% a jsou zahrnuty v položce ostatní. Pro zajímavost uvádím některé činnosti, které v položce ostatní figurují, jako například horská dráha, jízda na koni, masérský kurs, solárium, vodní aerobic, bungeejumping.

K tomu podotýkám, že žáci mají možnost jezdit kdykoliv plavat do lázní ve Zlíně a výtvarný kroužek na DM každý týden pracuje. Kurs sebeobrany probíhal v naší tělocvičně 1x týdně, avšak musel být po několika měsících zrušen, vzhledem k tomu, že se počet účastníků postupně snižoval, až se snížil natolik, že dojíždění trenéra k nám bylo bezpředmětné.

Dílčí závěr

Popisem a analýzou vnějších podmínek k možnostem trávení volného času žáků v DM Vizovice bylo zjištěno, že:

- Převážná většina(87%) žáků je s nabídkou zájmových kroužků v DM spokojena.
- Převážná většina rodičů(67%) našich žáků je s nabídkou zájmových kroužků v DM spokojena.
- Značná část našich žáků(36,5%) i rodičů(63,7%) nedokázala odpovědět na otázku, které zájmové činnosti jim v DM chybí.
- Většina žáků(94%) a rodičů(60%) hodnotí atmosféru v DM jako přátelskou.
- Převážná část žáků(74%) jezdí do DM ráda.
- Značná část rodičů(31,7%) není seznámena s výhodou členství v ASKČR.

Podle mého názoru zhodnotili žáci i rodiče zájmové aktivity pořádané domovem mládeže celkově kladně, stejně jako atmosféru v DM a vzájemný vztah vychovatelů a žáků. Domnívám se, že právě toto jsou nejdůležitější podmínky k vytváření vhodného prostředí pro zájmové činnosti. Na základě zjištěných výsledků z otázek jedna až osm usuzuji, že nízké zapojení žáků do zájmových aktivit v DM není způsobeno nevyhovujícími podmínkami pro volnočasové aktivity v DM. Vnější podmínky a možnosti trávení volného času našich žáků jsou v DM dobré. Mé předpoklady, které jsem vyslovila hypotézou H1 byly správné.

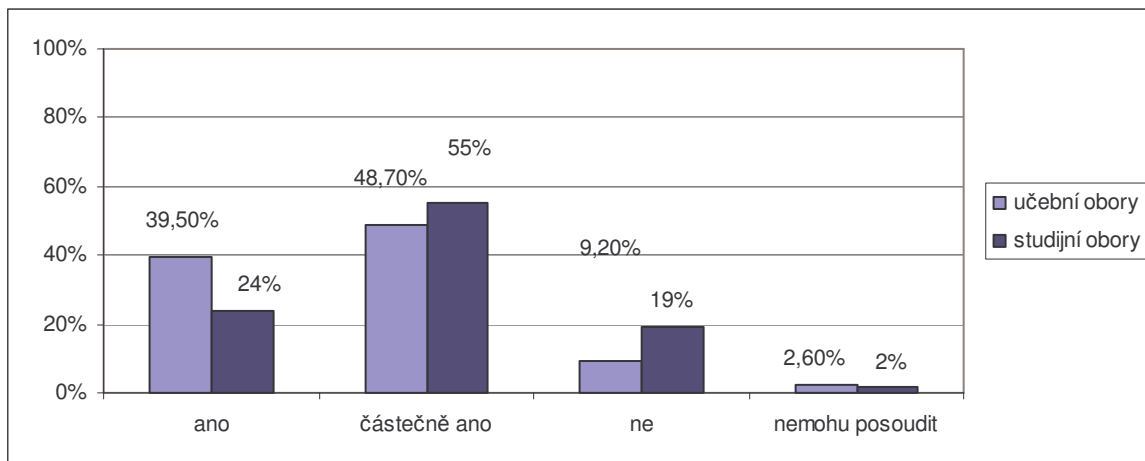
5.6 Subjektivní předpoklady žáků k trávení svého volného času

Kromě vnějších podmínek, existuje ještě celá řada faktorů, které ovlivňují trávení volného času. Otázky devět až šestnáct v dotazníku pro žáky jsou zaměřeny na zkoumání rodinného prostředí, podporu rodičů a na potřeby a přání žáků, které mají ohledně trávení svého volného času. Chci zjistit, jak tráví volný čas doma o víkendu, jakým aktivitám by se chtěli ve svém volném čase věnovat, kolik volného času mají, zda jsou spokojeni se způsobem jakým svůj volný čas prožívají. Odpovědi na otázky jsou rovněž vyhodnoceny pomocí grafů a jako název každého grafu je použita odpovídající otázka z dotazníku. V této části výzkumu jsou v následujících grafech porovnány odpovědi žáků studijních oborů s odpověďmi žáků učebních oborů.

5.6.1 Spokojenost žáků s množstvím svého volného času

Devátá otázka v dotazníku byla zaměřena na subjektivní pocity žáků, které se vztahují ke kvantitativnímu vnímání objemu volného času.

Graf 9 Máš dostatek volného času?

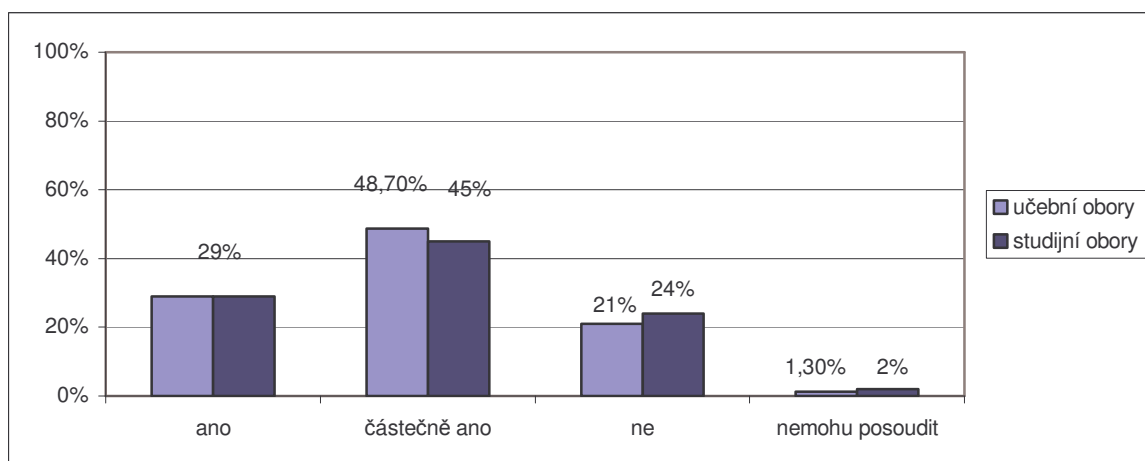

Z grafu vyplývá, že většina žáků má dostatek volného času, pouze 9% žáků učebního oboru a 19% žáků studijního oboru trpí nedostatkem volného času.

5.6.2 Spokojenost se způsobem trávení volného času

Žáci v desáté otázce odpovídali, zda jsou spokojeni se způsobem a kvalitou trávení svého volného času.

Graf 10 Jsi spokojený/á s tím, jak trávíš svůj volný čas?

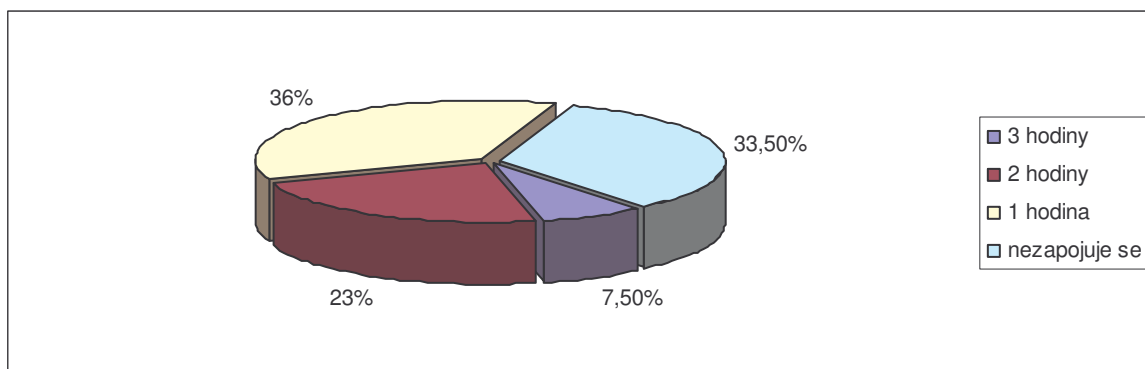

Z grafu je zřejmé, že žáci jsou ve velké většině spokojeni s tím, jak svůj volný čas tráví. Pouze 21% žáků učebního oboru a 24% žáků studijního oboru je s trávením volného času nespokojeno.

5.6.3 Účast žáků v zájmových kroužcích

Jedenáctá otázka se týkala účasti našich žáků v zájmových kroužcích v DM. Zajímalo mě, jak sami žáci zhodnotí svoji zájmovou činnost.

Graf 11 Kolik času věnuješ týdně zájmové, kulturní a sportovní činnosti v kroužcích DM?

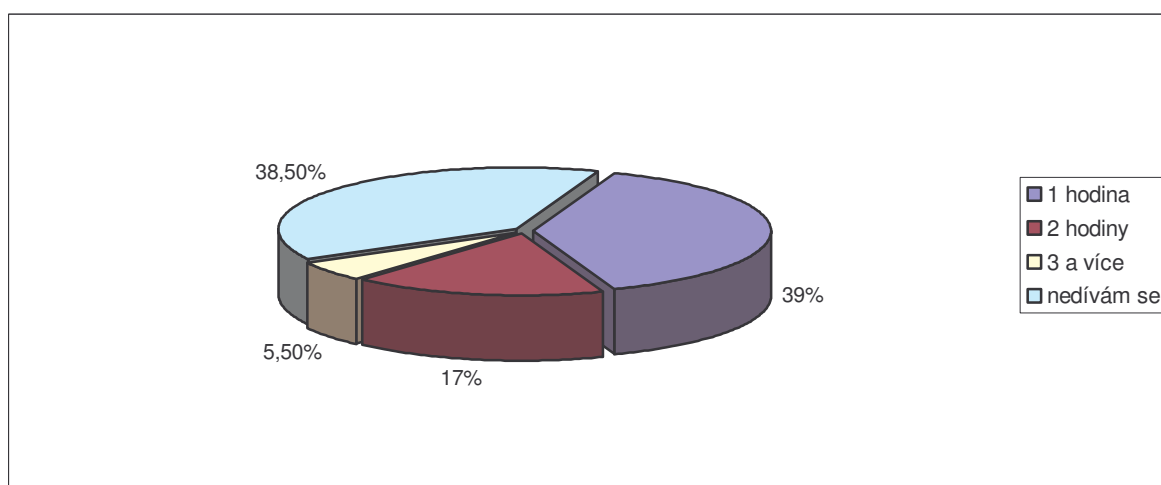
Graf ukazuje, že zhruba třetina žáků se do zájmové činnosti nezapojuje vůbec, další třetina tráví v kroužcích 1 hodinu týdně a třetí třetina dvě a více hodin.

Naše záznamy o návštěvnosti jednotlivých kroužků se neshodují s odpověďmi žáků. Podle našich záznamů je návštěvnost kroužků mnohem menší než žáci udávají. Viz. Graf 1

5.6.4 Sledování televize, videa a DVD

Dvanáctou otázkou jsem se chtěla dozvědět kolik hodin denně naši žáci stráví u televize, videa nebo sledováním DVD.

Graf 12 Kolik času denně trávíš na DM sledováním televize, videa nebo DVD?

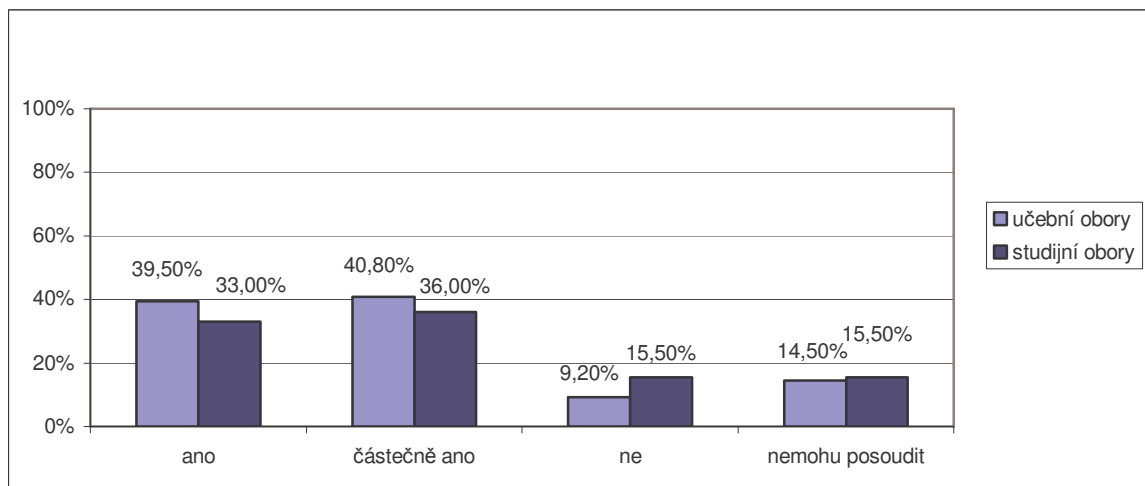

Vyhodnocení údajů z odpovědí na tuto otázku je pro mne velmi zajímavé a překvapující. Vzhledem k tomu, že klubovny jsou neustále plné žáků a DVD i televize jsou neustále v provozu, myslela jsem si, že sledovanost TV, videa a DVD bude vyšší. Z grafu vyplývá, že téměř 40% žáků se nedívá vůbec a dalších téměř 40% jen hodinu denně.

5.6.5 Podpora rodiny

Ve třinácté otázce mne zajímalo, jak žáci pociťují podporu svých rodičů v zájmových aktivitách, kterým se ve volném čase věnují.

Graf 13 Rodiče tě většinou podporují v tom, co děláš ve volném čase?

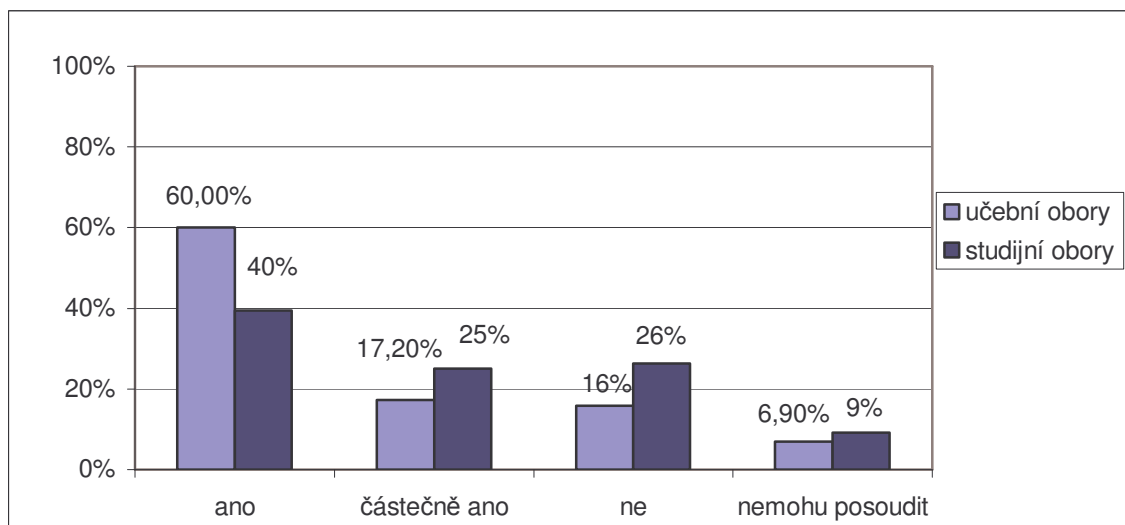

Z grafu je patrné, že jak žáci studijního, tak žáci učebního oboru jsou ve velké většině svými rodiči v činnostech ve volném čase podporováni. 15% žáků na tuto otázku odpovědět nedokázalo a 15% žáků studijního oborů a 9% žáků učebních oborů si myslí, že je rodiče nepodporují.

5.6.6 Jak žáci hodnotí vliv financí na trávení volného času?

V otázce čtrnácté jsem se ptala, zda by v případě, že by měli více peněz, mohli trávit volný čas lépe.

Graf 14 Kdybys měl/a více peněz, mohl/a bys trávit volný čas lépe?

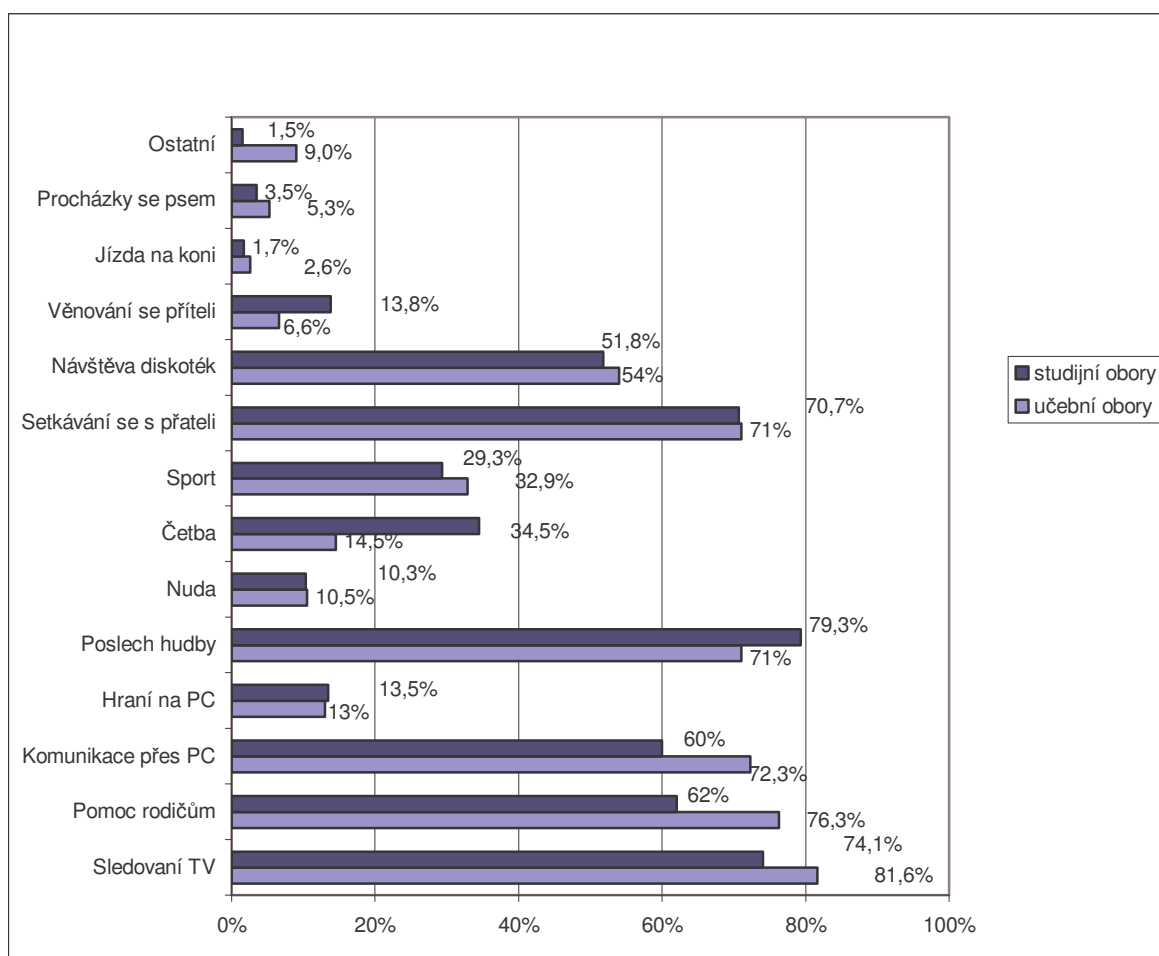

60% žáků učebních oborů oproti 40% žáků studijních oborů vidí jako důležitý předpoklad pro lepší trávení svého volného času zlepšení svých finančních možností.

5.6.7 Volný čas trávený doma o víkendu

V následující otázce měli žáci z nabízených možností různých aktivit vybrat ty, kterým se věnují doma ve svém volném čase. Zajímalo mne, jak se liší tyto aktivity od aktivit, kterým se věnují v DM. Respondenti měli možnost také dopsat aktivitu, které se věnují v případě, že v nabízených možnostech uvedena nebyla.

Graf 15 Jakým činností se věnuješ ve volném čase doma o víkendu?

Z grafu vidíme, že z aktivit, kterým se žáci doma věnují je to na 1. místě sledování televize, na 2. místě poslech hudby, na 3. setkávání se s přáteli, na 4. pomoc rodičům, na 5. místě komunikace přes mobil a PC a na 6. místě návštěva diskoték. Jedná se tedy spíše o aktivity pasivní, nenáročné. Rozdíly mezi studijními a učebními obory jsou, a to zejména ve sledování televize, pomoci rodičům a komunikaci přes PC. Všem těmto činnostem se žáci učebních oborů věnují více než žáci oborů studijních.

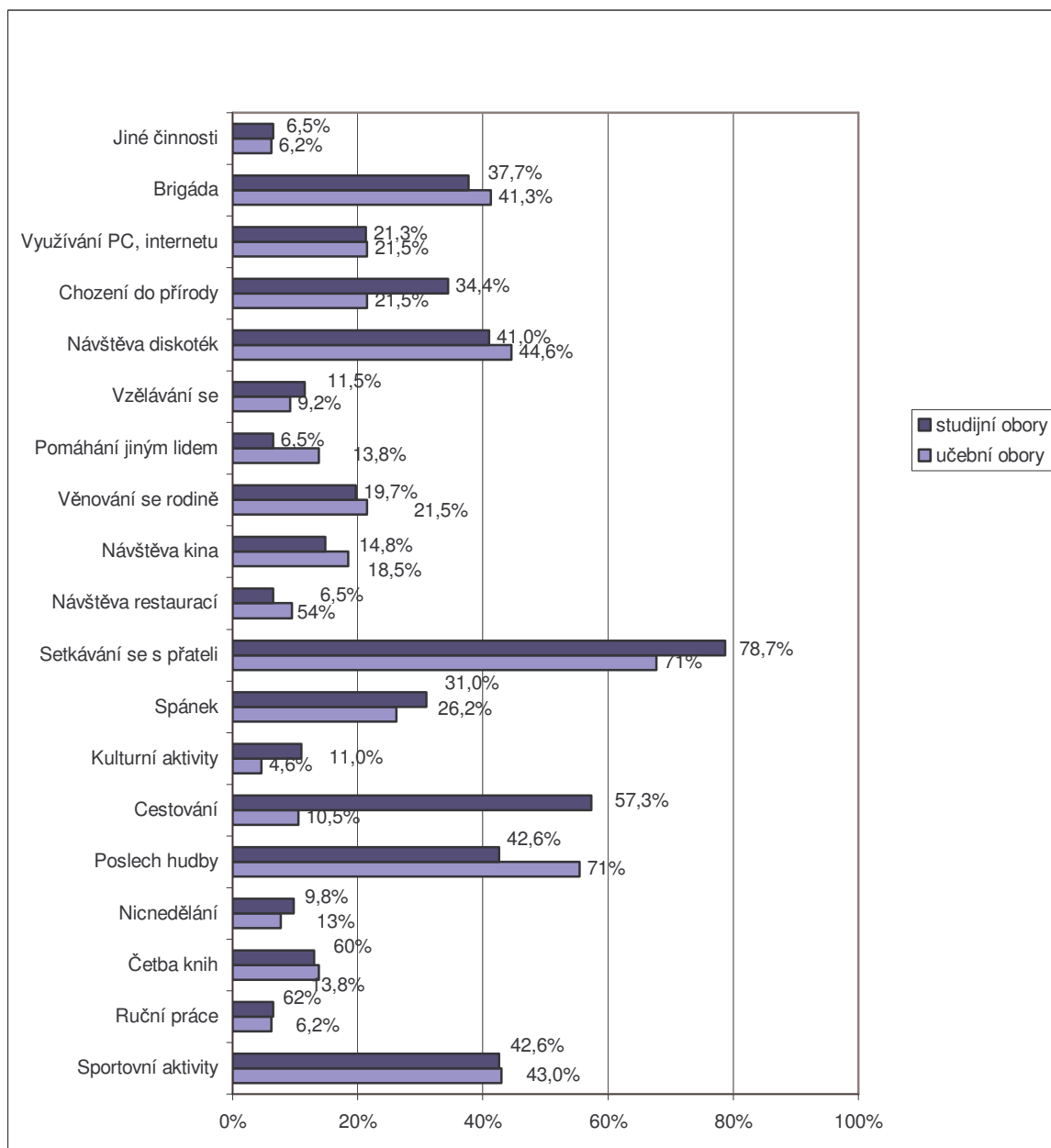
Hodnoty, kterých dosáhly zájmové aktivity jako je sport, četba a kultura se pohybují jak u učebních, tak i u studijních oborů maximálně do 30%.

Součet procent všech zobrazených činností v grafu se nerovná 100%, poněvadž respondenti měli možnost vybrat z nabízených aktivit více činností než jednu.

5.6.8 Přání žáků týkající se aktivit ve volném čase

V další otázce vybírali respondenti z předkládané baterie činností ty, kterým by se chtěli ve svém volném čase věnovat v případě, že by nebyli ničím omezováni. Také tato otázka byla polootevřená. Respondenti měli možnost dopsat ty činnosti, které v nabídce chyběly.

Graf 16 Z následující nabídky vyberte činnosti, kterým byste se rádi ve svém volném čase věnovali

Na 1. místě se umístilo u obou skupin žáků přání setkat se s přáteli, na 2. cestování, na 3. poslech hudby, na 4. sportovní aktivity, na 5. návštěva diskoték a na 6. místě brigáda. Vidíme, že také v přáních žáků, jak trávit volný čas, se na předních místech umístily

převážně pasivní činnosti. Výjimku tvoří cestování a sportovní aktivity. Další zájmové činnosti získaly nižší procentuální hodnoty.

5.7 Dílčí závěr

Shrnu-li výsledky vyhodnocených otázek číslo devět až šestnáct, dostaneme obraz o tom, co žáci dělají ve volném čase a jaké jsou jejich subjektivní představy a přání o trávení volného času.

- Většina učňů(89,2%) i studentů(79%) má dostatek volného času.
- Většina učňů(77,7%) i studentů(74%) je se způsobem trávení svého volného času spokojena.
- Sledování televize, videa a DVD je aktivita, která patří u žáků mezi oblíbené, ale více se jí věnují doma než na DM.
- Velký význam má pro žáky kontakt s vrstevníky a hudba. Těmto aktivitám se věnují nejvíce, a to jak na DM, tak doma.
- Svoji účast v zájmové činnosti hodnotí žáci na vyšší úrovni než jaká ve skutečnosti je.
- Žáci se také doma věnují převážně nenáročným činnostem.
- Převážná část žáků si přeje věnovat se ve volném čase zejména nenáročným činnostem.

Na základě zjištěných údajů z otázek devět až šestnáct usuzuji, že pasivnímu způsobu prožívání volného času dává většina žáků přednost proto, že jsou tak naučeni a zvyklí z domu. Většina žáků nemá rozvinuty žádné výrazné zájmy. Vědí, že volný čas se dá prožívat i aktivněji, ale neláká je to, protože to nikdy nezkusili. O možnostech a kvalitě trávení svého volného času příliš nepřemýšlejí, proto je většina z nich spokojena, když se může zabavit nenáročnými aktivitami. Volný čas většiny žáků tak plní především funkci zábavy a funkci odpočinku.

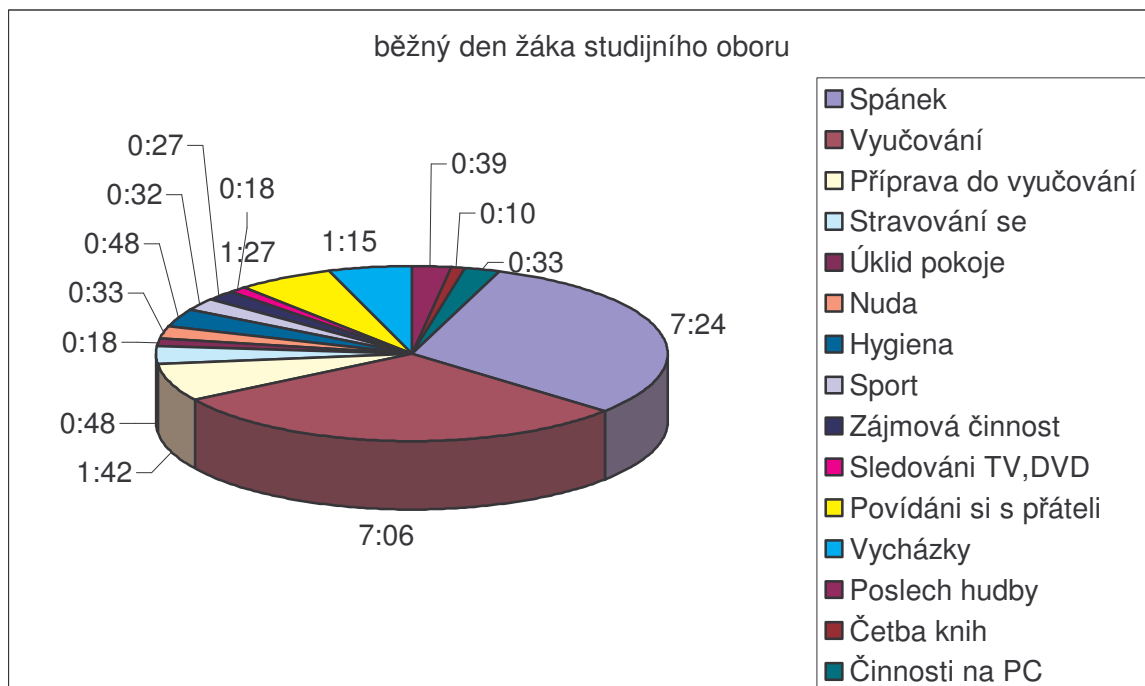
Zjištěné údaje tedy potvrzují pravdivost hypotézy H 2.

5.8 Časový snímek běžného dne žáka v DM Vizovice

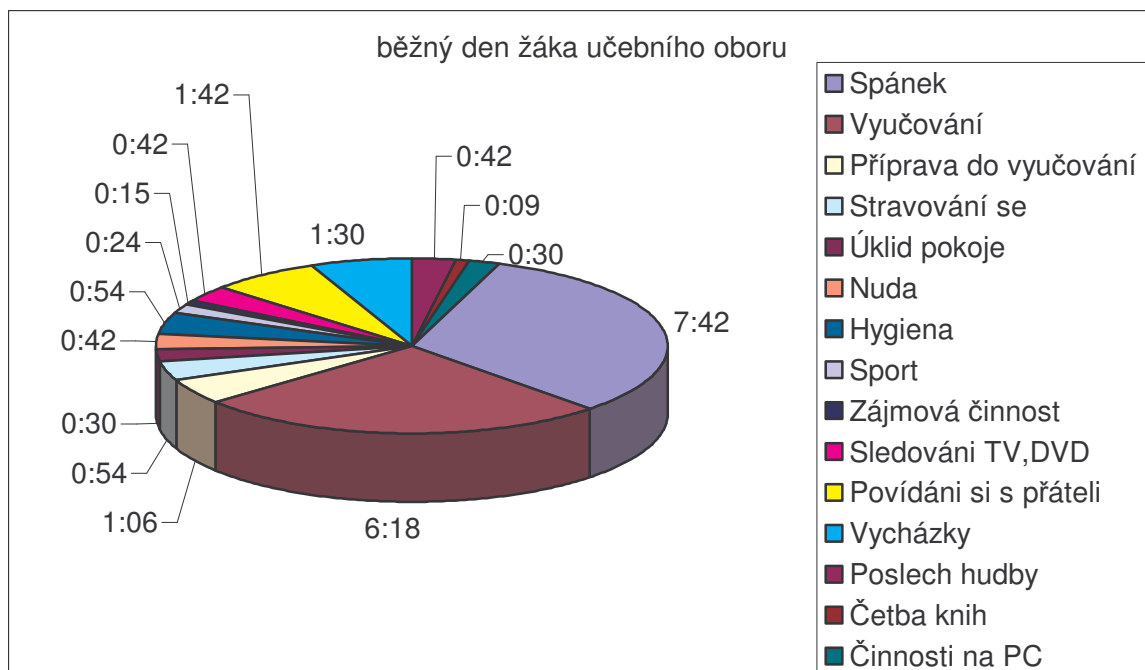
Zajímalo mě, jakým činnostem se během dne v domově mládeže žáci věnují, kolik volného času jim zůstane po splnění všech svých povinností, a proto jsem při sběru dat požádala žáky také o vyplnění časového snímku svého běžného dne v DM. Žáci měli možnost svůj

časový snímek seskládat z nabízených aktivit, ale také sami vypsát tu činnost, které se v DM případně věnují a v předkládaných aktivitách jim chybí.

Graf 17a) Znáznorňuje přehled časových úseků činností, kterým se v DM v průběhu běžného dne věnuje průměrný žák studijního oboru. Vyjádřeno v hodinách.

Graf 18b) Znáznorňuje přehled časových úseků činností, ze kterých se v DM skládá běžný den průměrného žáka učebního oboru. Vyjádřeno v hodinách.

Z grafů je patrné, že rozdíly jsou způsobeny především rozdílnou náročností studia. Žáci

učebních oborů stráví ve vyučování v průměru méně času než žáci oborů studijních. Taktéž přípravě do vyučování věnují žáci učebních oborů denně v průměru téměř o 40 minut méně než je tomu u žáků studijních oborů. Studenti naopak věnují méně času úklidu pokoje a stravování.

5.9 Dílčí závěr

Z důvodu rozdílné úrovně náročnosti studovaného oboru má žák učebního oboru denně průměrně 6 hodin a 19 minut volného času. U žáka studijního oboru činní denní hodnota množství volného času v průměru 4 hodiny a 45 minut.

Tyto údaje jsem získala odečtením součtů jednotlivých časových úseků těch aktivit žáků, které nepatří do volného času od celkového denního 24 hodinového intervalu.

Svůj volný čas prožívají žáci studijních oborů aktivněji než uční. Přestože mají kvantitativně méně volného času, více sportují, méně sledují televizi, video a DVD a méně se nudí.

Činnosti, kterým se věnují uční i studenti z časového hlediska téměř na stejné úrovni jsou tyto: činnosti na počítači, četba knih, zájmová činnost, poslech hudby a povídání si s přáteli.

Pokud porovnáme jednotlivé činnosti podle délky doby, po kterou se dané činnosti žáci denně na DM věnují, můžeme vytvořit žebříček nejoblíbenějších aktivit v DM.

Na prvním místě je to povídání si s přáteli, na druhém vycházky, pobyt venku, na třetí místo zařadili žáci poslech hudby, čtvrté místo obsadilo sledování televize, páté činnost na počítači a teprve šesté místo obsadil sport.

Z uvedených údajů vyplývá, že stejně jako většina současné mládeže v České republice, tráví i žáci v DM Vizovice svůj volný čas spíše pasivně a výsledky mého výzkumu se nijak výrazně neliší od výsledků výzkumů, které byly v oblasti trávení volného času mládeže v ČR v posledních letech provedeny. To znamená, že také hypotéza H3 se ukázala jako pravdivá.

ZÁVĚR

Domnívám se, že se mi podařilo dosáhnout cíle, který jsem si v úvodu mé bakalářské práce stanovila a dále se domnívám, že se mi výzkumem podařilo najít odpovědi na všechny dílčí otázky i ověřit správnost stanovených hypotézy.

Podmínky pro trávení volného času zhodnotili žáci kladně, zjistila jsem, že téměř žádné činnosti jim v DM nechybí. V průměru mají žáci v našem DM zhruba 5 hodin a 53 minut volného času denně, což většina z nich vnímá jako dostatek volného času. Svůj volný čas v DM žáci věnují nenáročným, pasivním aktivitám jako je poslech hudby, sledování televize, povídání si s přáteli, komunikace přes mobil a počítač. Z výzkumu jsem dále zjistila, že většina žáků je s takovýmto způsobem trávení volného času spokojena a tento způsob trávení volného času v DM se také nijak podstatně neliší od trávení volného času doma.

Z výzkumu dále vyplynulo, že nízké zapojení do zájmové činnosti žáků v DM Vizovice není způsobeno nevyhovujícími vnějšími podmínkami, ale že trávení volného času našich žáků je ovlivněno a dáno především rodinou a jejím naučeným volnočasovým stylem. K nám přicházejí již téměř dospělí jedinci, a proto se styl a způsob trávení volného času v jejich věku již jen těžko mění. A to i v případě, že by materiální vybavení a vnější podmínky byly sebelepší. Způsob trávení volného času žáků záleží více na kvalitě vnitřních než vnějších podnětů.

Hofbauer (2004, str.46) vytyčuje prvotní cíl práce s volným časem mládeže, který vidí v překonávání neschopnosti a nepřipravenosti mladých lidí pozitivně realizovat svůj volný čas a ve vytváření dostatku pro ně přitažlivých nabídek, v odstraňování nezájmu a v jejich učení, jak těchto možností využívat.

Doporučení pro praxi tedy zní: Nenechat se odradit nízkým počtem žáků v kroužcích, nenechat se odradit nezájmem žáků o volnočasové aktivity, vzít na vědomí fakt, že mládež taková je a snažit se volný čas našich žáků i nadále ovlivňovat. Vytvářet v domově mládeže i přátelské klima, rozvíjet pozitivní vztahy, uplatňovat individuální přístup k žákům, připravovat pro žáky pestrou nabídku zájmových aktivit, informovat je o nabídce a možnostech trávení volného času a motivovat žáky k účasti na nich.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace:

- [1] GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu, Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- [2] MAŇÁK, J., ŠVEC, V. Cesty pedagogického výzkumu, Brno: Paido, 2004, 78 s. ISBN 80-7315-078-6.
- [3] SAK, P., SAKOVÁ, K. Mládež na křižovatce, Praha: Svoboda servis, 2004, 240 s. ISBN 80-86320-33-2.
- [4] PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLIČKOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A. Pedagogika volného času, Praha: Portál, 2002., 231s. ISBN 80-86119-21-1.
- [5] HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas, Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 80-7178-927-5
- [6] VÄŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. Základy pedagogiky volného času, Brno: Paido, 1995, 176 s. ISBN80-9011737-9-9
- [7] SPOUSTA, V. Kapitoly z pedagogiky volného času, Brno: Masarykova univerzita, 1996, 36s. ISBN 80-210-1274-9
- [8] KAVANOVÁ, A., CHUDÝ, Š. Výchova a volný čas, Zlín: UTB, 2005, 156s. ISBN 80-7318-266-1
- [9] TUČEK, M. a kol. Dynamika České společnosti, Praha: SLON, 2003, 428 s. ISBN 80-86429-22-9
- [10] MACEK, P. Adolescence, Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-7178-747-7
- [11] ČÁP, J. Psychologie výchovy a vyučování, Praha: Univerzita Karlova, 1993, 415 s. ISBN 80-7066-534-3

Internetové zdroje:

- [12] Asociace středoškolských klubů ČR, stanovy, dostupné z: <[http:// www.askcr.cz](http://www.askcr.cz)>.
- [13] Sociologický výzkum Média v životě mládeže, Insoma, dostupné z: <http://www.insoma.cz/index.php?id=1&d_1=paper&d_2=2006_06>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- DM Domov mládeže
- ASK Asociace středoškolských klubů
- KO2 Skupina kosmetička 2.ročník
- KA2 Skupina kadeřnice 2. ročník

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Průměrné počty žáků v kroužcích za týden ve školním roce 2006/2007

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Srovnání zapojení skupiny studentů KO2 a skupiny učňů KA2 do zájmové činnosti v roce 2006/2007

SEZNAM PŘÍLOH

Otázky strukturovaného rozhovoru se žáky.

Dotazník pro ubytované žáky

Dotazník pro rodiče ubytovaných žáků

Formulář ke zjištění časového snímku běžného dne žáka v DM Vizovice

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY STRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU SE ŽÁKY

1. Co si představíš, když se řekne volný čas?
2. Co pro tebe volný čas znamená? Je pro tebe důležitý nebo ne? A proč?
3. Máš dostatek volného času?
4. Jak trávíš svůj volný čas doma? Co nejraději děláš? Jakým činnostem se věnuješ? Jaké máš zájmy, záliby? Nudíš se někdy?
5. Věnovala ses na ZŠ nějakým zájmovým aktivitám? Pokračuješ v těchto činnostech i v současné době? Pokud ne, proč?
6. Trávíte svůj volný čas doma společně s rodinou? Jakým způsobem? Pokud ne, proč?
7. Jak vypadá tvůj běžný den doma? Popiš.
8. Jak trávíš svůj volný čas na DM? Čemu se věnuješ? Nudíš se někdy?
9. Popiš svůj běžný den na DM.
10. Co by sis přála ve volném čase zažít?

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO UBYTOVANÉ ŽÁKY

Chtěli bychom vám v našem DM vytvořit co nejlepší podmínky pro kulturní, společenské a sportovní využití, proto vás žádáme o laskavé vyplnění tohoto dotazníku

1) Pracuje v DM dostatek zájmových kroužků?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

2) Je snahou vychovatelek zajistit v DM dostatek kulturních, sportovních a společenských akcí?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

3) Je atmosféra v DM příjemná, vychovatelky jsou přátelské?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

4) Jezdíš do DM rád/ráda?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

5) Je v DM dostačující vybavení audio, video a výpočetní technikou?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

6) členství v Asociaci středoškolských klubů pro tebe přínosem?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

7) Je informovanost o připravovaných akcích v DM dobrá?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

8) Napiš, která zájmová činnost ti v DM schází?

.....
.....

9) Máš dostatek volného času?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

10) Jsi spokojen/a s tím, jak trávíš svůj volný čas?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

11) Kolik času týdně věnuješ zájmové, kulturní a sportovní činnosti na DM

3 a více hodin 2 hodiny 1 hodinu nedívám se

12) Kolik času denně trávíš v DM sledováním videa, televize, videa nebo DVD

ano částečně ano ne nemohu posoudit

13) Rodiče tě většinou podporují v tom, co děláš e volném čase?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

14) kdybys měla více peněz, mohl/a bys trávit volný čas lépe?

ano částečně ano ne nemohu posoudit

15) Jakým zájmovým aktivitám se věnuješ doma o víkendu?

- dívám se na televizi, video, DVD
- pomáhám rodičům
- komunikuji přes počítač, mobil
- hraji na počítači
- poslouchám hudbu
- nudím se
- čtu si
- sportuji
- jsem venku s kamarády
- chodím na diskotéky
- něco jiného, napiš co

.....
16) Z následující nabídky vyberte ty činnosti, kterým byste se rádi ve svém volném čase věnovali

- Sport, pohybová aktivita
- Četba knih
- Ruční práce
- Poslech hudby
- Nicnedělání
- Cestování
- Kulturní aktivity
- Spánek
- Setkávání se s přáteli
- Návštěva restaurací
- Návštěva kina
- Pomoc jiným lidem
- Vzdělávání se
- Věnování se rodině
- Účast na diskotékách, mejdanech
- Chození do přírody
- Práce na počítači, internetu
- Brigáda
- jiné činnosti, vypište jaké

.....

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK PRO RODIČE UBYTOVANÝCH ŽÁKŮ

Vážení rodiče, máme zájem připravit pro naše žáky, co možná nejlepší podmínky pro trávení jejich volného času, a proto Vás prosíme o vyplnění tohoto dotazníku.

1) Pracuje v DM dostatek zájmových kroužků?jezdí vaše dítě do DM rádo

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

2) Nabízí DM žákům dostatek možností kulturního, sportovního a společenského vyžití?

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

3) Je atmosféra v DM přátelská? Žáci mají k vychovatelkám důvěru?

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

4) Jezdí Vaše dítě na DM rádo?

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

5) Má DM dobré vybavení výpočetní technikou?

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

6) Je členství našeho DM v Asociaci středoškolských klubů ČR pro vaše dítě přínosem

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

7) Je informovanost rodičů o připravovaných akcích v DM dobrá

Ano částečně ano ne nemohu posoudit

8) Které zájmové činnosti v DM postrádáte:

.....

.....

.....

PŘÍLOHA P IV: FORMULÁŘ ČASOVÝ SNÍMEK ŽÁKA

1□ = 30 minut. Znázorníte vybarvením odpovídajícího počtu obdélníčků, kolik času z vašeho celkového 24 hodinového intervalu v DM věnujete jednotlivým činnostem.

Spánek

□□ □□

vyučování, odborný výcvik

□□ □□

příprava do školy a praxe

□□ □□

stravování

□□ □□

úklid pokojů

□□ □□

nuda, nicnedělání

□□ □□

péče o zevnějšek, hygiena

□□ □□

sportování, aktivní pohyb

□□ □□

zájmová činnost

□□ □□

sledování televize, videa, DVD

□□ □□

povídání si s přáteli

□□ □□

vycházky, pobyt venku

□□ □□

poslech hudby

□□ □□

četba knih

□□ □□

činnosti na počítači, internetu

□□ □□

Jiné činnosti, vypiš jaké.....

□□ □□

